

Prvi podatki o poslovanju v prvem polletju 1986

Potrebnih bo še več naporov

Izredno težka situacija gospodarstva, posebno strojne industrije, ki zaradi velike svetovne konkurence in zmanjšanja naložb v investicijsko opremo, zelo občuti pomanjkanje tovrstnih naročil, tudi nam ni prizanesla, saj letošnji plan določenih blagovnih skupin še do sedaj ni popolnoma pokrit.

Tudi nelikvidnost ter s tem v zvezi povečano najemanje kreditov ob oderuških obrestih nam najeda akumulativnost in znižuje uspešnost poslovanja.

Pri vseh težavah, ki nas spremljajo skozi letošnje leto, nam je vseeno uspelo dokaj uspešno zaključiti polletje.

Pri količinskem planu smo po blagovnih skupinah dosegli naslednje rezultate:

Blagovna skupina	Količina (ton)	Indeks izpolnitve 6. 86/6. 85 (%)
Turbine	1.174	78
Črpalke	344	116
Žerjavi	249	55
Reduktorji	742	114
Cementarne	76	455
Dizel motorji	537	144
Strojni deli	86	121
Male elektrarne	9	314
Transportna vozila in naprave	1.579	69
Preoblikovalna oprema	1.995	123
Ulitki blagovne proizvodnje	2.151	85
	8.942	91

Iz preglednice je razvidno, da smo pri večini blagovnih skupin boljši kot v lanskem polletju. Ker pa so količinski rezultati odvisni predvsem od turbin, viličarjev in ulitkov blagovne proizvodnje, ki so letos pod lansko ravni, je tudi skupni rezultat nižji od 100%.

Primerjava količinskih podatkov z dinamičnim letnim planom za leto 1986 pove, da smo pri finalni proizvodnji plan dosegli 40% (moral bi ga 50%).

Finančno poslovanje je bilo dokaj uspešno, čeprav smo morali večkrat najemati kredite, ki so nas samo z obrestmi prikrajšali za okoli 2.200.000.000 din, kar pa je 100% več, kot smo planirali za celo leto 1986.

Tudi drugi stroški so zelo narasli. Inflacija je prispevala svoj delež, zato so nenačrtno porasli stroški poslovanja in tudi osebni dohodki niso zaostajali za vsesplošnim porastom. Zaradi tega bo akumulacija spet precej okleščena in tudi tu ne bomo dosegli načrtovanih usmeritev.

V tem času smo fakturirali več kot 15 milijard dinarjev in od tega je bilo

fakturirano na konvertibilnem trgu 17%, na klirinškem 24% in na domačem trgu 59%.

Istočasno smo od naših dobaviteljev prejeli zahteve za fakturiranje v višini okrog 11,5 milijarde, od tega za konvertibilni trg 24%, kliring 1% in 75% od domačih dobaviteljev.

Analiza prejetih in izdanih faktur prikazuje, da smo v drugem četrtletju le začeli bolje gospodariti in se strogo držati načel, da se morajo

stroški gibati v okvirih prejetih in danih finančnih sredstev.

Tedenska spremljanja finančnih tokov so delno zavrli apetite po previsokih stroških poslovanja, isto-

23. KONGRES ZKJ

Kongres enotnosti

Akcijska konferenca ZKS Litostroja je svojo prvo sejo v novi sestavi, ki je bila 19. 6. 1986, posvetila pripravam na 13. kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

Zvonimir Volfand je kot delegat 13. kongresa seznanil člane AK ZKS Litostroj z vsemi osnutki kongresnih dokumentov, ki so bili temeljito pripravljeni in poslani vsem OOOZK v razpravo. Kongres naj bi jasno nakazal smeri in naloge Zveze komunistov pri preseganju kriznih razmer v gospodarstvu in delovanju političnega sistema. Zato bo moral kongres jasno opredeliti mesto in vlogo Zveze komunistov, enotno oceniti razmere in dosledno izpeljati akcije za razreševanje bistvenih problemov in protislovij.

V vseh dosedanjih aktivnostih so bile postavljene temeljne usmeritve, s katerimi naj bi čim uspešneje dosegli enotnost

časno pa omogočala sprotno analiziranje prilivov in odlivov.

Ukrepi za izboljšanje finančnega položaja, da bi ustvarili čimvečje prilive in z lastnimi sredstvi ob manjših kreditih pokrivali poslovne stroške, bodo tudi v bodoče najvažnejše gibalne naše poslovne politike.

Podatki bilance za 1. polletje še niso znani, vendar upamo, da bo po predvidevanjih pozitivna, na žalost pa s premajhno akumulacijo.

V polnem teku so priprave in ukrepi ter pospešene aktivnosti za doseglo boljših rezultatov v 2. polletju.

Analize možnosti poslovanja nam prikazujejo, da bo potrebno v drugem polletju povečati fakturirano realizacijo. Prve ocene nam kažejo, da bo znašala preko 26 in pol milijard dinarjev, kar bi skupno z realizacijo v prvem polletju, internim poslovanjem ter z drugimi neproizvodnimi storitvami skupaj, dala takšen celotni prihodek, ki bo pokrtil vse stroške poslovanja. Iz tega tak dohodek, kjer bo tudi prepotrebna akumulacija znašala toliko, kot je potrebujemo, saj nam investicija »Proizvodnja energetske opreme« že krepko trka na vrata, lastnih sredstev pa nimamo, da bi lahko pričeli z izgradnjo potrebnih zgradb.

Pri težki gospodarski situaciji ne sme biti več lagodnosti in neodgovornosti do dela. Vsi skupaj moramo kljub težavam premagati ovire ter izpolniti dogovorjene naloge, ker bomo le tako lahko poleg boljših rezultatov gospodarjenja povečevali naš osebni in družbeni standard.

H. Bratkovič

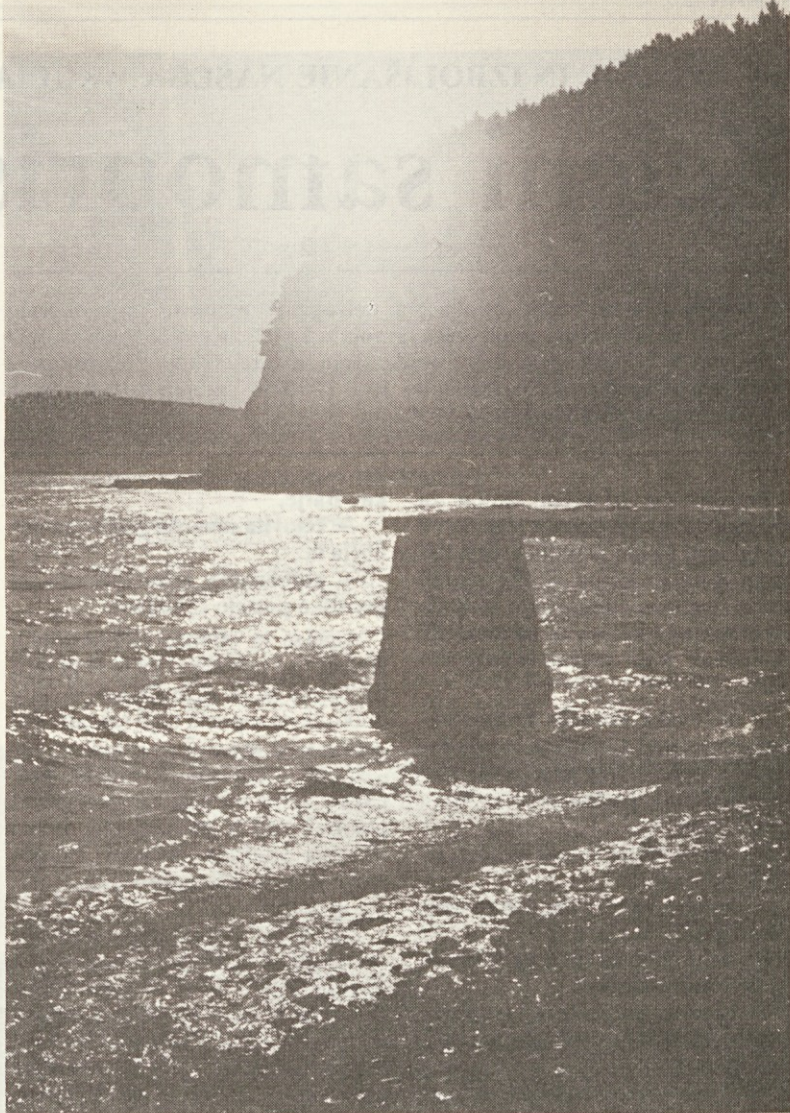
ZKJ, kar je zapisano že v določilih ustave, v zakonu o združenem delu, kritični analizi delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja, v stabilizacijskem programu in sklepah ter stališčih sej CK ZK Jugoslavije. Pri izdelavi osnutkov kongresnih dokumentov je bilo pritegnjeno k sodelovanju preko 250 strokovnih in znanstvenih sodelavcev različnih strok, kar naj bi dalo kvalitetnejše gradivo in omogočilo vsestransko obdelavo problematike.

V predloženih osnutkih resolucij so vsebovane temeljne usmeritve in številne rešitve, katere so obravnavali in sprejeli na kongresih Zveze komunistov v republikah in avtonomnih pokrajinah. Prav tako ni bistvenih razhajanj s stališči kongresov zveze sindikatov, zveze borcev in zveze mladine.

Sedanja gospodarska in politična situacija je v gradivih opredeljena kot zahtevna oziroma krizna, ki pa jo je možno obvladovati predvsem na osnovi lastnih moči. Pri tem so dokaz rezultati, ki jih dosegamo (npr. postopna finančna konsolidacija, usklajevanje porabe, temeljne rešitve gospodarskega sistema, ureditev preskrbe tržišča, začete spremembe v strukturi investicij in proizvodnje, ustavitev padanja življenjske ravni itd.).

Letos je izdelanih več osnutkov resolucij (o družbenoekonomskega sistema, o družbenopolitičnem sistemu, o izobraževanju, o kulturi, o mednarodnem sodelovanju, o organiziranju in razvoju ZK itd.), vse pa najprej obravnavajo razmere med 12. in 13. kongresom ZK Jugoslavije.

Za to obdobje so značilne nove družbenogospodarske in politične razmere

POLETNO JUTRO V FIESI

— želja ali resničnost? O vsem tem, pa tudi o bolj vedrih stvareh bomo pisali naslednji mesec v naši poletni reportaži, kjer bomo skušali zajeti utrip poletja, dopustov in množico ostalih zanimivosti (Foto: V. Jantol)

Pozdravna brzojavka

Delavci Titovih zavodov Litostroj iz Ljubljane pozdravljamo 13. kongres Zveze komunistov Jugoslavije in želimo vsem delegatom uspešno in plodno delo.

Problemi, ki so se nakopičili med obema kongresoma, so sicer veliki, vendar pa smo prepričani, da bo kongres s kritično oceno sedanjega časa, z enotnimi usmeritvami in skupnimi prizadevanji za uresničevanje gospodarske stabilizacije, odločno začrtal smeri nadaljnega dela zveze komunistov ter krepitve družbeno-ekonomskega in samoupravnega razvoja socialističnih odnosov.

Pričakujemo, da bodo sklepi kongresa konkretne usmeritve za delo na vseh področjih družbenega in gospodarskega življenja in za nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja in delegatskega sistema ter krepitev bratstva in enotnosti.

Usmeritve in sklepe 13. kongresa Zveze komunistov Jugoslavije bomo delavci Titovih zavodov Litostroj izvajali in vložili vse svoje znanje in delo v nadaljnji razvoj samoupravnega socialističnega Jugoslavije.

Delavci Titovih zavodov Litostroj

Ljubljana, dne 25. junija 1986

(opiranje na lastne sile in sprejem programa gospodarske stabilizacije ter kritično analizo delovanja političnega sistema socialističnega samoupravljanja).

V resolucijah je potrjena tudi pravilnost poti socialističnega samoupravljanja.

Posebej so izpostavljene slabosti pri uresničevanju strategije družbenoekonomskega razvoja, (idejno, kadrovske, akcijske in organizacijske usposabljanje) in izoblikovanje nove zahteve za odpravo le-teh (ustvarjalna inovativnost in produktivna dejavnost). V vseh resolucijah so delavci v tozidih dejanski nosilci odločanja o rezultatih in pogojih dela. Poseben poudarek je dan intenzivnemu gospodarjenju, pri čemer bo potrebna tehnološka razvitost, večja inovativna in raziskovalna dejavnost in bolj usposobljeni kadri. Resolucije opredeljujejo tudi nujnost enotnosti akcij vseh družbenopolitičnih organizacij glede uveljavljanja načela delitve po delu, odprave socialnih razlik in odpravi tehnokratskega in birokratskega načina dela, zato pa je potrebno razvijati samoupravni in uveljaviti politični sistem na delegatskih osnovah. Resolucije posebej izpostavljajo krepitev vezi z delegatsko bazo.

Naloge zveze komunistov v gospodarstvem in tehnološkem razvoju so opredeljene in temeljijo na socialističnih samoupravnih odnosih in ustavno opredeljeni vlogi delavca. Resolucije ponujajo tudi naloge zveze komunistov za razvoj proizvodnih sil, pri čemer je razvojna politika usmerjena predvsem k opiranju na

lastne sile, uveljavljanju tehnološko modernjšega gospodarjenja, posebnemu povezovanju proizvodnje, znanosti, izobraževanja, projektiranja in informatike ter prestrukturiranju gospodarstva.

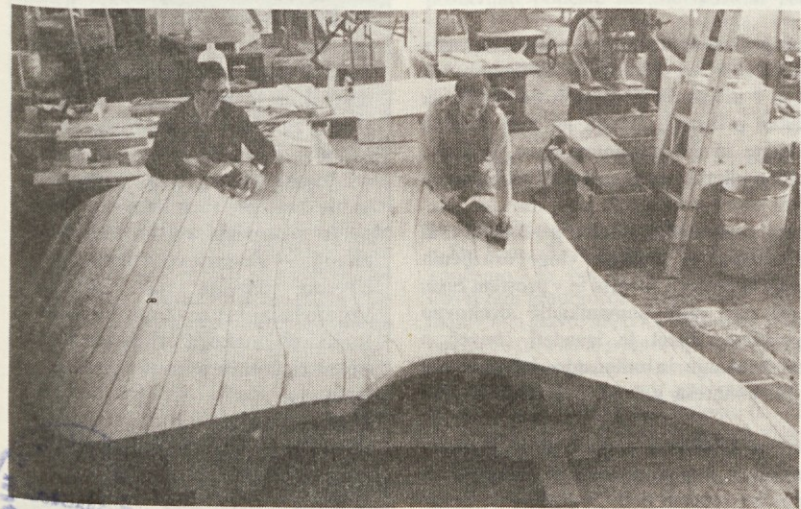
Ob koncu je tov. Volfand seznanil delegate, da v naši republiki ni izoblikovanih bistvenih pripomb na predloge resolucije za 13. kongres ZKJ. Naloga, ki izhaja iz resolucije, je, da takoj po 13. kongresu ZK Jugoslavije izdelamo akcijski program dela naše AK ZKS in OOOZK, s čimer bomo začeli uresničevati zastavljene cilje, ki so opredeljeni v resolucijah.

V razpravi je Zvonimir Volfand odgovoril na nekatera vprašanja. Tako je seznanil delegate, da v resolucijah piše tudi o davčni politiki, in sicer v smeri razbremenjevanja gospodarstva.

Vukosav Živković je opozoril, da je razumljivo, da se dokumenti kongresov ponavljajo tako zaradi kontinuitete dela kot zaradi neuresničevanja politike ZKJ v celoti. Opozoril je, da bo moral kongres precejšnjo pozornost posvetiti problemu zaposlovanja delovne sile še zlasti na Kosovu. Vsi problemi, ki se pojavljajo v vrstah ZKJ, pa se bodo lahko hitreje reševali, če bodo komunisti osebno bolj ustvarjalni.

Zvonimir Volfand se je strinjal z razpravljalci, da vloga akcijske konference ZK ne more biti omejena le na posvetovalno funkcijo, ampak da mora postati mesto odločanja na demokratičnih osnovah in poudaril, da je v resolucijah dan odgovornosti poseben poudarek.

Zlato Adlešič

Groba obdelava lesenega modela Francisove lopate za HE Stratos v modelni mizarni (Foto: K. G.)

VAROVANJE IN IZBOLJŠANJE NAŠEGA OKOLJA

Zeleni samoprispevek

»Okolje in varovanje okolja sta neizogibna nujnost, ki ju morajo upoštevati vsi nosilci gospodarskega razvoja!« To je bila ena izmed bistvenih zahtev, ki so bile upoštevane pri oblikovanju in sprejemanju dolgoročnega plana občin in mesta Ljubljane do leta 2000 in sprejemanju planskih dokumentov za obdobje 1986—1990.

Potreba po zdravem okolju za življenje in delo pa zaradi tega, ker v preteklosti nismo naredili vsega, kar bi za čisto in varno okolje morali storiti, zahteva čimprejšnjo (takojšnjo) akcijo, s katero bi nadomestili zamujeno. Med takšne naloge sodijo:

- ekološka sanacija termoelektrarne-toplarn Ljubljana in priključevanja na centralne energetske vire za zmanjšanje onesnaževanja okolja v Ljubljani,
- povezovalni sistem na centralnem vodovodu,
- zaščita varstvenih pasov vodnih virov,
- dograditev in sanacija lokalnih vodovodnih sistemov,
- sanacija lokalnih vodovodov,
- centralna čistilna naprava Ljubljana,
- izgradnja odlagališča odpad-

kov Barje,

- celovita sanacija grajskega potoka in
- komunalna infrastruktura za potniško postajo Ljubljana.

Analize in bilance razpoložljivih sredstev so pokazale, da bi te pereče probleme mogli razrešiti šele do leta 2000, če ne uspemo najti (zbrati) dodatnih sredstev.

Ljubljancani smo v zadnjih petnajstih letih s tremi samoprispevki pokazali, da je to uspešna oblika zbiranja sredstev občanov za pospešeno uresničevanje skupnih nalog in potreb.

Zaradi omenjenega je bil ob sprejemu planskih dokumentov za obdobje 1986—1990 v skupščini občin in mesta predlagan IV. samoprispevek kot eden izmed virov za hitrejšo izvajanje nalog na področju varovanja in izboljševanja okolja.

Spremembe Pravilnika o delovnih razmerjih

Upoštevanje nadur za pokojnino

V 20. členu sedaj veljavnega Statuta skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja v SR Sloveniji je v prvem odstavku določeno, da se za izračun pokojninske osnove šteje tudi osebni dohodek, ki ga je zavarovanec dobil za delo v času, ko je bil po zakonu dolžan delati dalj kot polni delovni čas, če se tako delo šteje kot poseben delovni pogoj.

Zakon o delovnih razmerjih, na katerega se navedeni člen Statuta SPIZ nanaša, navaja, da delavci s samoupravnim splošnim aktom o delovnih razmerjih lahko določijo, da bodo izjemoma omejeno dobo delali preko polnega delovnega časa in se tako delo šteje kot poseben delovni pogoj. Citirani zakon v nadaljevanju točno določa, v katerih primerih lahko delajo delavci preko polnega delovnega časa ter poudarja, da določila samoupravnega splošnega akta (Pravilnika o delovnih razmerjih TOZD/DS) ne smejo presegati določb, ki jih navaja zakon.

To pomeni, da zakon daje najširšo definicijo nadurnega dela, katere pa samoupravni splošni akt ne sme preseči. Naš pravilnik o delovnih razmerjih v 83. členu določa in ureja nadurno delo, ki se šteje za poseben delovni pogoj. Glede na to, da citirana določba pravilnika presega zakonska določila, ki točno določajo, kdaj se uvede nadurno delo in katero nadurno delo se šteje kot poseben delovni pogoj, smo spremenili oz. zožili 83. člen Pravilnika o delovnih razmerjih, ki se v fazi osnutka glasi:

Izjemoma lahko delavci omejeno dobo delajo preko polnega delovnega časa tudi v naslednjih primerih:

- ko je nujno, da se začeto delo nadaljuje, da bi se tako končal delovni proces, ker bi v nasprotnem njegova ustavitve ali njegova prekinitev glede na naravo tehnologije in organizacijo dela povzročila precejšnjo materialno škodo;
- ko bi ustavitve ali prekinitev dela iz prejšnje alineje spravila v nevarnost življenje in zdravje občanov;
- ko je nujno, da se začeto delo nadaljuje, da se s tem prepreči kvarjenje surovin in materiala, če tega dela ne morejo opraviti drugi delavci v okviru polnega delovnega časa, ali da nastane potreba po takšnem delu zaradi nepredvidenega izostanka delavca, ki bi moral opraviti tako delo;
- ko je nujno, da se začeto delo nadaljuje, da se prepreči okvara na delovnih sredstvih, če bi ta okvara povzročila prekinitev dela; v primeru, da tega dela ne morejo opraviti drugi delavci v okviru polnega delovnega časa, ali da nastane potreba po takšnem delu zaradi nepredvidenega izostanka delavca, ki bi moral opraviti tako delo;

— ko je nepretrgano delo nujno, da se prepreči prekinitev dela v drugih tozidih, oz. zagotovi potrebne surovine za njegov nepretrgan postopek, če tega dela ne morejo opraviti drugi delavci v okviru polnega delovnega časa, ali da nastane potreba po takšnem delu zaradi nepredvidenega izostanka delavca, ki bi moral opraviti tako delo;

- drugi primeri, ko je potrebno opraviti delo, ki v določenem roku ni moglo biti opravljeno zaradi pomanjkanja električne energije,
- ko je potrebno opraviti delo za vojaške potrebe.

Dela preko polnega delovnega časa po tem členu delavci ne smejo uvesti, če ga je mogoče opraviti z ustrezno smotno organizacijo in delitvijo dela, razporeditvijo delovnega časa, z uvajanjem novih izmen, ali zaposlitvijo novih delavcev. Takšno delo lahko traja samo toliko časa, kolikor je nujno potrebno, največ pa 30 ur na mesec.

Nadurno delo po tem členu se šteje kot poseben delovni pogoj.

Bistveno pri vsem tem je torej, da se pri izračunu pokojninske osnove upošteva delo preko polnega delovnega časa, ki se šteje kot poseben delovni pogoj in da to delo lahko traja samo toliko časa, kolikor je nujno potrebno, največ pa 30 ur na mesec.

Statutarni sklep o spremembah in dopolnitvah statuta SPIZ SR Slovenije, ki je stopil v veljavo 29. 3. 1986, ni spremenil prej opisanih pogojev, pod katerimi se osebni dohodek, ki je bil dosežen z delom preko polnega delovnega časa, všteva v pokojninsko osnovo. Določa pa nov način obračunavanja osebnega dohodka za delo prek polnega časa, in sicer na način, da se osebni dohodek, ki ga je delavec prejel v času, ko je bil po zakonu in samoupravnem splošnem aktu dolžan delati dalj kot polni delovni čas in se tako delo šteje kot poseben delovni pogoj, upošteva pri izračunu pokojninske osnove v celotnem znesku.

Na koncu naj pripomnimo, da drugačnih oz. drugih nadur Skupnost pokojninskega in invalidskega zavarovanja pri izračunu pokojninske osnove ne bo upoštevala.

M.D.

V petih letih bi z 1,5-odstotnim samoprispevkom zbrali 19.850 milijonov dinarjev. Skupaj z 19.259 milijoni dinarjev (prispevki po samoupravnih sporazumih o temeljnih srednjeročnih planov Komunalne skupnosti ljubljanskih občin, Območne vodne skupnosti Ljubljana-Sava in SIS za energetiko ljubljanskih občin) bi v petih letih lahko zgradili vse zgoraj navedene objekte v skupni investicijski vrednosti 39.109 milijonov dinarjev.

Navedeni program del je zaradi številnih drugih perečih problemov, ki niso vključeni vanj, zaenkrat še predlog in bo v javni razpravi do septembra. Prav gotovo pa se bodo med javno razpravo poleg številnih vsebinskih vprašanj pojavila, ob tej vse pohvale in podpore vredni skrbi za naše okolje, tudi vprašanja druge vrste. Ali je tak način zbiranja sredstev sploh utemeljen in ali ni na razpolago drugih virov? Ali je izbrano področje (varstvo okolja) pravilno izbrano, ali se že dovolj zavedamo nujnosti varstva in skrbi za okolje, da bomo samoprispevek v končnem postopku tudi izglasovali? Kaj bo v primeru, če ne bo samoprispevka — bo ekološka katastrofa ali pa se bodo tedaj našla druga sredstva? Ali je glede na stalno padanje osebnega standarda ter na nedavne ponovne zahteve ter ukrepe za zmanjševanje družbenega in osebnega standarda tak predlog sploh utemeljen? Ali je nedavna katastrofa v Černobilu le vzbudila skrb za okolje in strah pred ekološko katastrofo? Ali ni ta problematika preveč oddaljena in nezanimiva za povprečnega človeka in je zato samoprispevek obsojen na propad?

Po široki in dolgotrajni razpravi, ki bo potekala skozi celo poletje, bo septembra oblikovan dokončni program četrtega samoprispevka.

t. š.

Podelitev nagrad Franca Leskoška-Luke

Izobraževalna skupnost za metalurgijo in kovinarsko usmeritev v SR Sloveniji je letos prvič razpisala natečaj za podelitev nagrade in priznanj Franca Leskoška-Luke. Nagrade in priznanja se podeljujejo za izredne uspehe pri delu za napredek vzgoje in izobraževanja, za uveljavljanje socialističnega samoupravljanja in razvoj socialističnih sil človeka in družbe, ki se uresničuje pri delu v vzgojnoizobraževalnih in drugih organizacijah družbenega dela, z organiziranjem vzgojnoizobraževalne dejavnosti, s strokovnimi in znanstvenimi deli ter izvajanjem pedagoško andragskih nalog na vseh področjih izobraževanja in usposabljanja kadrov metalurgije in kovinarstva.

Nagrado Franca Leskoška-Luke je prejel Alfred Tomažič iz Litostroja, priznanje pa srednja kovinarska šola Muta pri CSŠ Titovo Velenje in Tehnični srednješolski center Branko Brelih iz Nove Gorice.

V predlogu za dodelitev nagrade je navedena naslednja utemeljitev: Alfred Tomažič je vrsto let opravljal odgovorne dolžnosti na področju vzgoje in izobraževanja v različnih asociacijah od splošnega združenja, krajevne skupnosti do izobraževalne skupnosti za metalurgijo in kovinarstvo v vseh stopnjah vzgoje in izobraževanja od vzgojno varstvene ustanove, preko osnovne in srednje šole do fakultete.

Tovariš Tomažič je uspešno vodil izvršilni odbor posebne izobraževalne skupnosti za kovinarstvo od ustanovitve in potem po združitvi s PIS za metalurgijo, odbor za planiranje, vrednotenje vzgojnoizobraževalnega dela in proizvodno delo PIS

za metalurgijo in kovinarstvo. V svojem samoupravnem delu je združil pozitivne lastnosti dobrega voditelja s pravo mero za obvladovanje širine pri obravnavi in reševanju zapletenih problemov v sistemu usmerjenega izobraževanja v SR Sloveniji. Njegovo osebno, strokovno in vizionarsko delo je vtakno v planske dokumente srednjeročnega obdobja, ki se je pravkar izteklo, kakor tudi v načrte PIS in DO Litostroj. Posebej velja omeniti njegov odnos do svobodne menjave dela ter razvojne funkcije na področju vzgoje in izobraževanja v DO in PIS za področje metalurgije in kovinarstva, s čemer je prispeval h kakovosti v preobrazbi sistema vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji.

Ob podelitvi zasluženega priznanja tovarišu Alfredu Tomažiču iskreno čestitamo!

Jože Kristan

O vlogi sovjetskih sindikatov

V času od 17. do 19. junija se je v Sloveniji mudil Genadij Stepanovič Panikov, namestnik vodje oddelka socialističnih tekmovanj in množičnega proizvodnega dela Centralnega sveta Zveze sindikatov Sovjetske zveze. Med svojim obiskom je v Domu sindikatov predaval na temo »Vloga sovjetskih sindikatov pri povečanju produktivnosti dela ter pri sodelovanju pri upravljanju podjetij v skladu z usmeritvami 27. kongresa KP SZ«.

18. junija si je Genadij Panikov ogledal tudi proizvodnjo naše delovne organizacije in se pogovarjal s predstavniki družbenopolitičnih organizacij ter samoupravnih organov Litostroja. Gast je razložil poizkuse v nekaterih sovjetskih podjetjih, da dobrega dela ne bi nagrajevali le z moralnimi priznanji, ampak jih tudi gmotno stimulirali. To velja predvsem za delovne skupine, ki si denar potem same razdelijo. Govoril pa je tudi o prvih poizkusih v nekaterih podjetjih, da bi poslovali izključno na ekonomskih temeljih.

Gostu smo poleg predstavitve proizvodnega programa podrobno predstavili tudi delovanje samoupravnega in delegatskega sistema ter pojasnili vlogo družbenih organizacij. Panikova je zlasti zanimalo življenje delavcev v tovarni in v prostem času, pa tudi način pridobivanja kadrov, saj pri njih prav pomanjkanje strokovno usposobljenih kadrov predstavlja velik problem. Želel je izvedeti čimveč o uveljavljanju in težavah pri samoupravnem delovanju in odločanju delavcev, saj v Sovjetski zvezi v skladu z usmeritvami 27. kongresa KP SZ poskušajo uvajati nekatere oblike samoupravljanja.

Ob koncu obiska se je gost zahvalil delavcem Litostroja za gostoljubje. Z izkušnjami o vlogi, delovanju in odločanju delavcev v samoupravnem in delegatskem sistemu ter družbenopolitičnih organizacijah pa bo seznanil tudi Centralni svet Zveze sindikatov SZ, da bi na osnovi naših spoznanj lažje pričeli uvajati nekatere oblike samoupravljanja.

Z. Adlešič

Občinsko priznanje

Občinska skupščina Ljubljana-Šiška vsako leto ob občinskem prazniku 22. junija podeli občinska priznanja najzaslužnejšim posameznikom in delovnim organizacijam. Letos je zlate, srebrne in bronaste plakete prejelo štirinajst nagajencev.

Srebrno plaketo za izredno uspešno delo na področju vzgoje in izobraževanja je prejel tudi naš dolgoletni sodelavec, direktor Srednje šole tehničnih strok Franca Leskoška-Luke, HRA-BROSLAV PREMELČ.

Tovariš Premelč se je v prosvetno pedagoško delo intenzivno in zavzeto vključil že leta 1945, našo šolo pa uspešno vodi že od leta 1969. Nekdanja Industrijska kovinarska šola Litostroj se je pod njegovim vodstvom razvila v pomembno strokovno izobraževalno središče srednjega usmerjenega izobraževanja in je v letošnjem letu prejela najvišje republiško priznanje — Žagarjevo priznanje za izredne uspehe na področju vzgoje in izobraževanja. V obrazložitvi občinskega priznanja je še posebej poudarjena uspešna povezanost šole, ki jo tovariš Premelč uspešno vodi že sedemnajst let, s proizvodnim procesom Litostroja.

Ob podeljenem priznanju mu iskreno čestitamo!

t. š.

Haditha dobiva pravo podobo

Slučajni popotnik, ki bi iz smeri Bagdada prišel v tipično arabsko mestoce Haditho, bi na desni strani najprej zagledal naselje, ki se po stilu razlikuje od tamkajšnjih naselij. Takoj bi mu bilo jasno, da tu živijo tujci, da se v bližini nekaj gradi. Videl bi naselje Hidrogradnje. Nato bi naletel na prvo oviro »CHECK POINT«, in če bi imel dovoljenje ali srečo, da bi ga spustili skozi, bi videl naselje tajskih delavcev, v ozadju pa »oazo« Hadithe, naselje Ingre. Če bi vztrajal in vozil naprej, bi videl egiptovsko in nato še arabsko in sovjetsko naselje. To bi ga prepričalo, da tod gradijo nekaj posebnega, velikega. In res bi kmalu zagledal veličastno sliko, pročelje hidroelektrarne Al Qadissiyah ali po domače HE Haditha. Elektrarna je tako rekoč skrita v jezu, pa vendar daje poseben vtis. Njeno svojevrstno lepoto dopolnjujeta na vsaki strani v nasip jezu vgreznjeni upravni zgradbi. In če bi se slučajni popotnik povzpел na jez, bi zagledal prelepo jezero, o katerem je neki sovjetski graditelj napisal in uglasbil sentimentalno pesem z naslovom Morje v Hadithi. Poln enkratnih vtisov in željan raziskovanja bi se popotnik vprašal: »Kje je drugi konec jezera?« Peljal bi se 60 km proti toku Evfrata in prispel v mesto Aana in malo naprej v Rawo. Tam bi doživel nadaljnja presenečenja. Najprej bi ga zmedla napisna tabla, ki obvešča, da gre za Aano in Novo Aano ter Rawo in Novo Rawo. Večji del stare Aane in Rawe bo potopilo Hadithino jezero. Dve tipični stari arabski mesteci ob reki bo prekrila voda. Prebivalce že preseljujejo v novi mesti, postavljeni skoraj sredi puščave, ki ju je zgradilo neko francosko podjetje. Mesti nimata stolpnic niti blokov, temveč nekatere vrstne hiše, ki se med seboj razlikujejo le po velikosti in obliki oken in vrat. Grajene so iz tipiziranih elementov, sestavljenih po sistemu lego kock. Pred vsako hišo je obvezna ograja oziroma »obzidje«, in kar je

strokovnjaki, tisti najbolj optimistični celo, da bo to že letos. To vsekakor tudi mi upamo in želimo. Potem bi brez strahu pričakovali izbiro dobaviteljev opreme za HE Bekhme, za kar se poteguje tudi Litostroj.

Čas

Zaradi odložitve plačil smo zahtevali nekakšno kompenzacijo v obliki podaljšanja pogodbenih rokov, čeprav nam podaljšanje roka po drugi strani povečuje stroške, je bilo to nujno, ker bi drugače poleg dodatnih stroškov morali plačati še penale. Dosegli smo že dvakratno podaljšanje — skupaj za približno eno leto. Po zadnjih priznanih rokih bi prva dva agregata morali predati naročniku 1. junija letos. Kot je znano, sta se dva agregata že zavrtela. Začetek proizvodnje električne energije in predaja pa sta se zavlekla zaradi težav, ki jih ima Rade Končar s svojim poddobaviteljem, nemškim Siemensom, ki je kasnil pri dobavi in preizkušanju svoje opreme. Pričakujemo, da bo proizvodnja stekla sredi julija, sekcijo pa bomo predali do 15. septembra. Od naročnika ter preko meddržavnega mešanega komiteja smo zahtevali do tega roka ponovno podaljšanje. Zaključek vseh del pa naj bi bil do konca aprila 1987.

Mi na terenu z delom sledimo dobavi opreme in delu ostalih proizvajalcev opreme, posebno Radetu Končarju, s katerim smo najbolj povezani in odvisni eden od drugega. Prepričani smo, da bomo pravočasno prejeli vso manjkajočo opremo in jo zmontirali že v letošnjem letu.

Delo

Nepoznavalec bi se lahko vprašal, kaj dela toliko naših delavcev toliko časa v Hadithi? Poznavalec pa bi mu brez zadrege odgovoril, da je v Hadithi opravljeno ogromno delo, zmontirano je blizu 6.000 ton opreme, objekt je tako velik, da se 50 monterjev »porazgubi« po

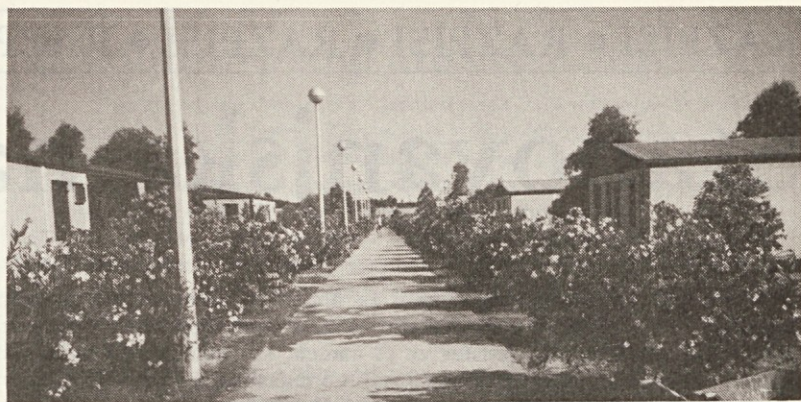
»pogodba« ? Žena je rezervirala dopust na morju. (S strani: Bo šla pa sama na morje, ha, ha!). Treba je poklicati še vsaj dva monterja. Veš, da bodo trije čez 15 dni odšli domov.

Vi greste jutri v Rāmadi na policijo zaradi prijave bivanja. In tako dalje. Zelo delovni pogovori...

Prosti čas

Po napornem delu se po 18. uri ekipa vrača v »bazo«. Ko človek gleda prihod monterjev v naselje, bi pomislil, da so jim potopile vse ladje. V tišini korakajo po »oleandrovih alejah« in se izgublajo v stranskih »ulicah«. Vsak hiti k »svoji hiši«. »Glavna« ulica naselja Ingre je dobila ime po prelepih cvetočih oleandrih in ustvarja vtis luksuznega turističnega naselja.

Po prihodu domov sledi odlaganje težkih in vročih delovnih oblek in tuširanje. Po teh opravih človek lažje zaduha in mu seveda prija sok in kavica. Oglasijo se tudi Henčki, Slaki in drugi »rokarji« s trakov. Vsak se ukvarja s »svojo« dejavnostjo: eni zalivajo travico pred hišo, kar povzroči »sprehod« na stotine žab in žabic, ki jih imenujemo že simbol Ingridi-

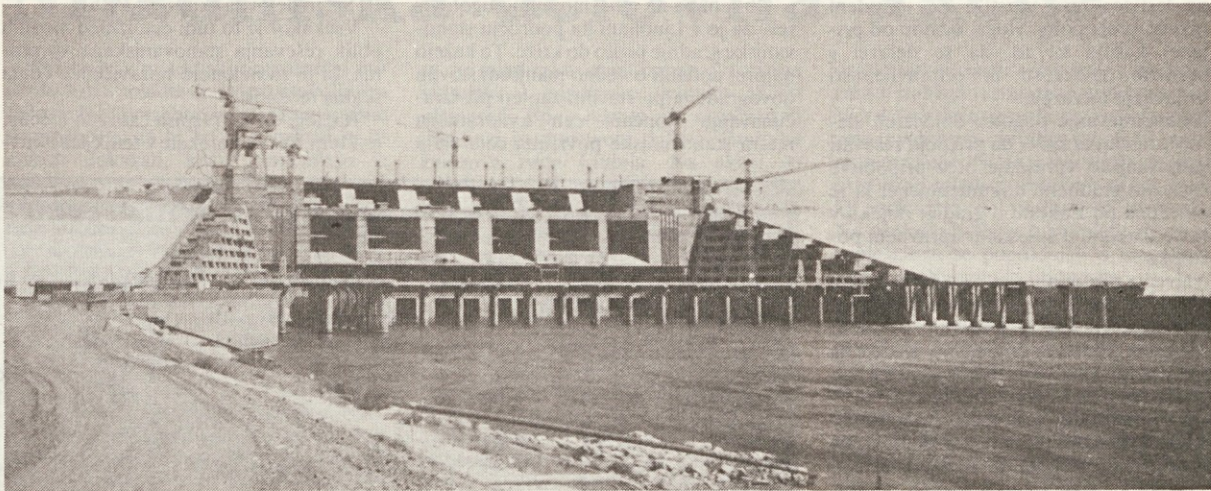
Aleja cvetja v naselju graditeljev HE Haditha

mik »proti klubu, kjer vsak navija za »svojega«, komentira vsako potezo, vsak gol. Marsikdo niti ne dočaka konca tekme, ker ga »napad« spanca prisili, da gre spat.

Ob četrtek popoldne se v glavnem počiva ali kupuje pijača za zvečer in prihodnji teden. Na sporedu je tudi pranje in čiščenje hiše. Večeri so izpol-

smi od Triglava do Gevgelije. Ob Stanetovi poslovitvi je bila sestava družbe nekoliko širša, saj so bili poleg nas navzoči še Poljaki (inšpektorji), Rusi (graditelji jezu) ter Čeh (predstavniki ČKD). To je bil tudi večer pesmi in napevov slovenskih narodov.

V petek dopoldne se manjšina »spočitih« odpravi v bližnjo Haditho po

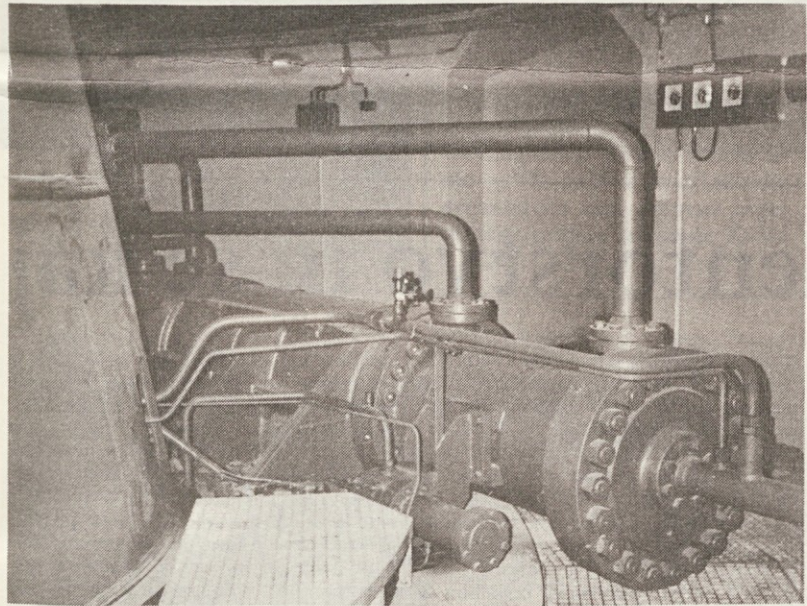
HE Haditha je z zgraditvijo jezu in upravne stavbe dobila svojo dokončno podobo

nega naselja, drugi berejo, tretji pišejo, nekateri ležijo, drugi se pogovarjajo. Teme so različne, od dela preko doživljanja do načrtov za prihodnost. Ko zaide še sonec in se hitro začne temniti, je čas za večerjo. V času svetovnega prvenstva v nogometu se proti 22. uri začne »pre-

njeni s »prostimi aktivnostmi« — posedanjem ob steklenici piva ali vina, če slučajno ni nobenega slavlja, ki je znak, da bo nekdo v prihodnjem tednu odpotoval domov. Zaradi večnacionalne strukture prebivalcev naselja je dolgo v noč slišati lepe (včasih tudi neubrane) domače pe-

manjših nakupih, drugi pa počivajo, pospravljajo, perejo, likajo ali si kako drugače krajšajo čas. Petkovi popoldnevi so v glavnem namenjeni počitkom in pripravam na nov delovni teden.

Mirko Čepuran

Servo motor vodilnika prve turbine, ki že obratuje (Foto: Stane Švagan)

najbolj zanimivo, mesti sta popolnoma urbanistično urejeni, imata vso potrebno infrastrukturo, asfaltirane ulice in pločnike ter vse spremljajoče objekte z nepogrešljivo džamijo. Koristno bi bilo, da bi to videli naši načrtovalci in graditelji stanovanjskih sosesk!

Okolico Hadithe sem poznal že prej, ko sem prihajal kot »slučajni popotnik«, zdaj pa sem Haditčan in bom »užival« v lepem vremenu in vročem iraškem soncu nekaj mesecev.

Da bi približal bralcu »našo Haditho«, jo bom skušal opisati skozi nekaj različnih pogledov.

Denar

Že dolgo ali pa nikoli nam ni kakšno naročilo povzročalo takšnih finančnih težav, kot nam jih Haditha. Nabavljanje materiala in financiranje proizvodnje tako zahtevne opreme brez rednega priliva denarja za že opravljeno delo je nujno povzročilo finančne težave. Iraški naročnik nenehno odlaga večji del plačil za že opravljeno delo, pojavljajo pa se tudi zamude pri izplačilu odobrenega denarja, kar nas sili k najemanju danes zelo dragih kreditov, ker želimo HE Haditho čimprej dokončati. Vseh teh težav ne bi bilo, če ne bi bilo dolgotrajne vojne med Irakom in Iranom. Vojna izčrpa obe državi, ne le po številu žrtev in količini uničenih opreme, temveč tudi finančno. »Finančna žrtev« te vojne pa smo žal tudi mi. Ker sta obe državi v hudih finančnih težavah, kar pospešuje tudi padec cen nafte, je pričakovati, da se bo vojna kmalu nehala. To napovedujejo tudi

številnih kanalih in jarkih. In, kar je najvažnejše, vsi delajo, in to po 11 ur na dan! Le četrtekovi popoldnevi in petki spadajo v naslednje »poglavje«. In kako poteka dogovor med vodjem in delovodji? Nekako takole: »Francelj, daj dva monterja in varila, da bosta dokončala tisti cevovod v GIS-u, dobili smo namreč tiste ventile iz tovarne. Besim, vzemi še Josipa in Gusteljna, in začnite pripravljati za spajanje gredi!

Stane, lahko pokličeš inšpektorja, da pregleda zware na konusu. Boško, kdaj boš imel proste ljudi, da bi začeli postavljati podeste na transportnih jaških? Hidrogradnja nas priganja, ker morajo začeti s polaganjem ikozita. Bojan, Lojze in Željko naj začnejo delati prekritja v četrti »mašini«. Miro, javi v »fabriko«, naj pošljejo še dva ventila Ø 80, ker jih je premalo prišlo.

Marjan, pojdi pogledat v črpalnico, spet je nekaj »zaštekalo«. Ne priganjaj me, saj vidiš, da delam. Ne more biti končano še preden začnem!

Saj vem, da je nujno. Naj najprej to končamo, da bo Tekol lahko barval. Povej tem gradbincem, naj nam ne »štemajo« nad glavo, naj to delajo ponoči, ko nas ne bo tu. Pa naj pospravijo tiste škatle z montažnega platoja, da ne bodo samo oni nas priganjali, naj pospravljamo. Rudi, pripravi mi do jutri skupino 01-12 in poglej, če je Štefan postružil tiste prirobnice.

Ali je res Agob že dovolil, da »razpakiramo« gred?

Je kaj novic, kdaj pride zgornji obroč? Bom lahko šel domov, ko mi poteče

Stota pošiljka za HE Haditho

»Kaj pa proslavljate?« je marsikateri mimoidoči vprašal skupino Litostrojanov veselih obrazov in dobrega razpoloženja. Pa ni bila proslava, temveč uspešna odprema stote pošiljke opreme za HE Haditha.

Za nami so številne težave in neznanke, ki smo jih morali sproti reševati, da je pošiljka odpotovala na dolgo pot. Kot je sama izdelava zahtevala posebna prizadevanja vseh sodelujočih, tako je bilo tudi odpremljanje svojevrstno zahtevno opravilo. Za vsak kos, sklop, za vsak del opreme smo morali pred samo odpremo od prevzemnega organa dobiti soglasje — »release note«. To je osnovni dokument, ki nam daje pravico do odpreme in je osnova za izstavitve računa. Delo, ki ga je potrebno pred pridobitvijo tega soglasja opraviti in dokazati materialno in funkcijsko kvaliteto ter kvantiteto, pa je dobro znano službam kvalitete, delavcem iz montaže, odpreme in prodaje. Kontrolira se vsaka podrobnost, tudi embalaža in način pakiranja.

Ko inšpektor Polcarga prižge zeleno luč, se prične tekma s časom ter priprava vseh odpremnih, carinskih, transportnih in zavarovalnih dokumentov.

Ob tej jubilejni odpremi je naši zbrani skupinici spregovoril tovariš Pavšelj ter nam povedal: »Ob podpisu pogodbe in začetnih delih večina ni imela predstave o tem, kako velik zalogaj je Haditha. Prvi zvarjenci turbinskega pokrova in ulitki za vodilnikove obroče pa so nam dali slutiti, da delamo v skrajnih mejah naših zmogljivosti. Vendar pa se mi danes, ko se napotim skozi pločevinarno in v njej vidim več velikanskih kosov, zdi kar nekam prazno — porečem si — dobro bi bilo, če bi imeli še eno tako naročilo!«

Kamioni Interevropske so naloženi z opremo za Haditho. Nič posebnega... 100. odprava iz Litostroja. Vrednost 450 000 dolarjev. Tovariš Pavšelj jih že daje iz žepa — dolarje namreč (Foto: M. Javoršek)

SLABA DRUŽBA

Dobro službo sem imel, zanemarjat jo začel. Prijatelje sem obiskal, da sem že med službo ga krepko na zobček dal.

Moja služba je trpela, ker me družbica je vzela. Skupaj smo povsod ga pili. Maligani so me utrudili, glavo z žganjem zastrupili.

Če to le enkrat bi bilo, ne bi bilo tako hudo. Ker pa se je stopnjevalo, tega skriti se ni dalo, hudo se mi je maščevalo.

Izgubil sem dobro službo, izgubil prijateljev družbo. Na zobček pa ga še dam, ker vinske hlapec rad imam, v gostilni pa ostajam sam.

Zapeljiva slaba družba vredna nisi nič bila. Žena me je zapustila, se od mene je ločila in tako sva mir sklenila.

To spoznanje vam povem: slaba družba smrt je vsem. Vsaka služba red zahteva, med delom nič ne pij, novo službo se težko dobi!

Nepodpisani avtor
iz PZO

RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI • RAZPISI •

Stanovanjska natečaja

V teku je zaključna faza razpisa za dodelitev stanovanjskih posojil delavcem v letu 1986. Izračuni kažejo, da smo v letošnjem letu s planom porabe zagotovili dovolj sredstev za ta namen, kar pomeni, da bodo vsi delavci v delovni organizaciji prejeli posojilo v maksimalni možni višini, ki je opredeljena v pravilniku. To je vsekakor zelo ugodno za delavce, ki so se uvrstili na prednostno lestvico, vendar pa postaja bolj zaskrbljujoč drugi podatek, to je, da se iz leta v leto zmanjšuje število tistih delavcev, ki so se na novo prijavili k individualnemu reševanju svojega stanovanjskega vprašanja. Ta podatek tudi v veliki meri pojasnjuje, zakaj ni znižanja maksimalno možnega posojila po tozdh_ds.

Tabelarični prikaz prijavljenih kandidatov na razpis, ki smo jih opredelili po obliki reševanja, kaže naslednje: — Veliko je število tistih delavcev, ki se na lestvico niso uvrstili. Že navedeni razlogi (nepopolna vloga, odstop od prijave) kažejo na to, da se delavci s premalo zavzetosti in pripravljenosti prijavljajo na razpis. Neizpolnjevanje pogojev določenih členov pravilnika kaže, da pričnejo reševati stanovanjsko vprašanje brez pridobitve ustreznih gradbene dokumentacije, ki je potrebna po Zakonu o gradnji objektov in po Zakonu o splošnem upravnem postopku. Največja odstopanja so pri adaptacijskih posegih, dograditvah oz. nadomestnih gradnjah, za kar je potrebno pridobiti ustrezno gradbeno dovoljenje. Ko gre za spremembo zunanosti objekta, ne zadostuje le prijavitev del na občini! — Visok je delež adaptacij v primerjavi z ostalimi nameni porabe, kar pomeni, da si delavci s pridobljenimi sredstvi ne bodo reševali svojega stanovanjskega vprašanja oz. le v redkih primerih, saj bodo sredstva porabljena le za izboljšanje standarda bivalnih prostorov, kar prav gotovo ni osnovni namen ustvarjenih stanovanjskih sredstev. — Iz tabele je razvidno, da je na lestvico uvrščenih tudi 13 prosilcev, ki še nimajo ustreznih pogodb o nakupu stanovanja. Pogojna uvrstitev na lestvico kandidatov za nakup novega stanovanja, ki so finančno preverjeni, vsekakor pomeni prilagajanje delovne organizacije razmeram v sistemu gradnje stanovanj, to je gradnji za

trg. Kupec namreč podpiše pogodbo šele tik pred dograditvijo stanovanja, kar ima za posledico kratek rok za poravnavo obveznosti. Ob tem pa ne moremo mimo ugotovitev, da je v Ljubljani na področju stanovanjske gradnje prišlo do krize. To kažejo najprej podatki o vedno manjšem številu novogradenj, pa številni zapleti pri izračunavanju končnih cen kvadratnega metra stanovanjske površine, cela vrsta

nedogovorjenih odnosov, zamotani upravni postopki in še marsikaj. Ko bodo znani vsi podatki, bomo izdelali tudi analizo porabe stanovanjskih sredstev po namenih po razpisu za leto 1986 in primerjavo s preteklimi leti, kar bo pokazalo, v katero smer se pomika poraba sredstev. Istočasno pa vse kandidate, ki se bodo prijavili na razpis za dodelitev stanovanj in skupno reševanje, obveščamo, da bo razpis objavljen (razen za tozd PTSE, ki je že v teku) v mesecu avgustu v Internih informacijah in v litostrojskem časopisu. Čas za prijavo bo od 1.—15. septembra 1986. Ob tem naj posebej poudarimo, da bo po planu razpisanih skupaj 17 posojil za skupno reševanje z OZD zakonca. Soudeležbe nimajo tozdi: SŠTS, ZSE, PTSE in delovna skupnost PRSR. Vsekakor je to tudi ena izmed možnih oblik reševanja stanovanjskega vprašanja, ki je za nekatere upravičence edina realna možnost. Razlog, da sta razpisa časovno ločena, je v tem, ker so potekale v tem času aktiv-

nosti za sprejem sprememb pravilnika. Spremembe pravilnika niso bile sprejete, ker je bila zadeva po priporočilu upravnega odbora in delavskega sveta delovne organizacije na seji v mesecu juniju umaknjena z dnevnega reda za nedoločen čas, ker je bilo ugotovljeno, da spremem-

be niso v celoti usklajene in zato niso zrele za sprejem na referendumu. Med tem časom pa lahko tozdi/ds strokovni službi posredujejo pripombe k veljavnemu samoupravnemu sporazumu in pravilniku.

D. Perko

STRUKTURA PROSILCEV ZA DODELITEV STANOVANJSKIH POSOJIL PO RAZPISU 1986 PO NAMENU PORABE													
TOZD/DS	Število vlog	Niso izpolnjevali pogojev			indiv. gradnja		nakup stanovanja		zadružna gradnja		adaptacija		
		SKUPAJ	razlog neizpolnjevanja pogojev			SKUPAJ	od tega prvič prosijo	SKUPAJ	od tega prvič prosijo	še nimajo pogodb	SKUPAJ	od tega prvič prosijo	
			ni popolna vloga	odstopili od prijave	po pravilniku								
IRRP	17	2	0	1	1	6	2	3		2	2	1	4
PRODAJA	24	8	4	2	2 (74 čl.)	9	2	2	1	0	1	1	4
NABAVA	6	1	0	1	0	1	1	4	4	1	0	0	0
PUM	25	6	5	1	0	12	4	1	1	0	0	0	6
PZO	17	4	3	1	po roku	4	3	3	3	3	1	0	5
OBDELAVA	49	13	1	3	1 (73. čl.)	22	3	3	2	0	5	4	6
					8 (77. čl.)								
TVN	23	4	1	2	1 (73. čl.)	12	2	5	3	3	0	0	2
PPO	15	4	4	0	0	7	3	2	2	0	0	0	2
PTS	8	2	0	1	1 (73. čl.)	2	1	2	2	0	2	2	0
MONTAŽA	12	2	1	0	1 (73. čl.)	5	1	3	2	1	1	1	1
ZSE	5	1	0	1	0	2	0	1	1	0	0	0	1
SŠTS	5	1	0	0	1 (77. čl.)	1	1	1	1	0	1	1	1
SSP	10	1	1	0	0	1	0	1		1	3	0	4
IVET	23	3	0	2	1 (77. čl.)	9	3	2	2	2	4	3	5
PFSR	17	5	3	1	1 (77. čl.)	3	1	4	2	0	4	2	1
SKUPAJ:	256	57	23	16	18	96	27	37	29	13	24	15	42

Usmerjeno izobraževanje, mentorstvo in še kaj

Najprej sem ujel prispevek na ljubljanski TV, nato pa sem v sobotni prilogi DELA (15. 3. 1986) prebral še anketo s srečanja slovenskih srednješolcev v Slovenj Gradcu. Oboje skupaj me je vzpodbudilo napisati naslednje vrstice. Ob tem pa sem imel pred očmi še mnogo drugih stvari — vse, kar sem v zadnjem času slišal in prebral, lastna opažanja v delovni organizaciji v tozdu, pa besede tovariša Jančigaja v intervjuju za glasilo »Litostroj«, prizadevanja sindikata, da se vendarle uveljavi domače znanje, in slednjič še lastno znanje o teh vprašanjih. (To seveda ni popolno, kljub temu pa menim, da ni zanemarljivo.) Takoj naj opozorim še na dejstvo, da me dogajanja silijo v krog prizadetih; seveda ne direktno.

V članku, ki ga prinaša omenjena priloga Dela, je v uvodu rečeno, da slovenski dijaki niso napadali in kritizirali šolske reforme, temveč so kritizirali njeno izvedbo, programe, predmetnike, zastarelost učbenikov, zastarelost učno-vzgojnih procesov, izobraževalne možnosti, metode vzgoje in izobraževanja, odnose učitelj-učenec, nagrajevanje učiteljev, proizvodnega dela (prakse), mentorjev itd. Kolikšna in kakšna je razlika med kritiko celote in kritiko vseh posameznih členov me pravzaprav ne zanima, lahko pa presodite sami. Pa tudi vprašanje, ali so današnji dijaki v drugačnem položaju, kot sem bil pred leti sam, ko sem bil v vlogi objekta izobraževanja, na katerega so različni dejavniki različno vplivali. Načini razreševanja teh vprašanj v današnji šoli so mi in mi tudi niso povsem jasni, zato o tem ne bi govoril. Rad pa bi se osredotočil na vprašanja, ki se pojavijo takrat, ko učenec — dijak pride na proizvodno delo, oziroma ko se zaposli kot pripravnik. Da se nekako lotevajo teh kočljivih točk, je nedvomno vedno dovolj

vzrokov, saj je množica zdavnaj zastavljenih vprašanj še vedno brez ustreznih odgovorov in rešitev. Vse to pogojuje pogosto (utemeljene in neutemeljene) kritike, ki se večinoma pojavljajo v združenem delu. Pa vendar; so te kritike šolske reforme vedno res upravičene?

Preden nadaljujem si oglejmo (ponovno) družbene razmere, in sicer one, ki so ekonomske narave. Brez pretirano široke pameti vidimo, da je rast družbenega proizvoda premajhna. Ne omogoča nam zadovoljevanja vseh potreb »po potrebah«. Na udaru pa so se najprej znašle družbene dejavnosti — na žalost ravno tiste, ki jih imenujemo »posebnega družbenega pomena«. Kdor mi pri tej ugotovitvi ugovarja, ima dokaze; naj si prizna, koliko se oddaljujemo od brezplačnega zdravstva, kakšne so reakcije kulturnih krogov (in kulturno osveščanje množic!), kaj je z domačo znanostjo in raziskovanjem itd. Slednjič pridemo do »brezplačnega« šolstva, ki ob družbeni pomoči stane starše še dodatnih deset in deset tisoč dinarjev na leto za enega otroka. Dokaze za (s trmo tudi proti) bi lahko našli še drugje, vendar to ni namen tega članka. Zato se vrnimo tja, kamor smo se namenili že v začetku, to je v učilnice, delavnice, obrate in druge prostore naše tovarne. Vrnimo se tja, kjer si naši bodoči (so)delavci nabirajo praktičnih izkušenj. Na žalost se moramo spet obrniti — poglejmo samo, kolikokrat smo se zarekli, da nam usmerjena šola producira le butce, iz katerih bomo težko naredili dobre delavce. (Da pri tem pozabljamo na butca v prvi osebi ednine izpred toliko in več let, ni niti pomembno, kaj šele grozno!) Samo MI (in nihče drug) smo dobri, pametni, pridni, današnji mladi rod pa je »napihljen« s teorijo samoupravljanja, za orodje in delo pa ne zna prijeti. Da, vse to trobimo in skušamo dokazovati! Mogoče nekateri res ne vedo, kaj se pravi delati, toda ali so vedno krivci zgolj oni sami (in šola)? Nikakor ne, krivi smo tudi mi, vsa družba, še posebej pa materialna proizvodnja, ki ne ustvarja dovolj velikih sredstev za kritje potreb šolstva, za izvajanje popolnih

programov. (Idealnih še ni bilo in dvomim, da kdaj bodo!). Zaradi lagodnosti, neodgovornosti, neznanja in drugih vzrokov so šole prisiljene poiskati kakršnekoli rešitve, da izpraznijo klopi novim generacijam. To pa je tisto, kar ne bi smelo motiti, saj smo se v družbi vendar dogovorili in odločali za takšen sistem. Ker so bile napake preteklosti drage, smo želeli, da bi v času praktičnega dela-pouka v resničnih delovnih celicah in po končanem izobraževanju v vzgojno-izobraževalni ustanovi delo dokončali s pripravništvom, smo zavestno krenili k tej rešitvi. Danes pa skušamo vse to na grob način kritizirati (in celo negiranje ni redek poskus). Sedaj je gotovo že čas, da spregovorimo o mentorjih in inštruktorjih, kajti zdi se, da je to eden od pomembnejših členov vsaj v tem sestavku. Tukaj me prav nič ne mika ovinkarjenje — šel bom čimbolj naravnost. V delovni organizaciji (vsak tozd saništojno) smo določili mentorje in inštruktorje. Na žalost je med njimi mnogo takih, ki so to nalogo dobili zaradi delovnega mesta ali pa »frisa«, (navsezadnje je to tudi pomemben dodatek k osebnemu dohodku!) Nekateri med njimi so gotovo bili izbrani s srečno roko, dosti pa je tudi takšnih, ki smo jih tja popeljali z »levo roko«. Pa nas to kaj moti? Večine ne in redkih kritik! In vendar — kdo so pri nas ljudje, ki naj bi bili močna opora bodočim strokovnjakom? To so ljudje, ki zasedajo delovno mesto, za katere izpolnjujejo pogoje, ali pa tudi ne. Večina jih je obratovodij, delovodij, raznih šefov in »mešalcev megle«. Šolo (večinoma poklicno) so končali pred desetimi, petnajstimi ali več leti, napredovali pa so na podlagi priljubljene litostrojske formule: »z delom pridobljenih delovnih zmožnosti«.

Ne oporekam kar počez in v celoti, možno je, da so to ljudje z nadpovprečnimi delovnimi rezultati, prizadevni, razmišljajoči, skratka najboljši. Toda ker vem, da možnosti delimo na realne in teoretične (pa še to, da se tudi realne ne uresničijo, če k cilju ne težimo zavestno),

si upam trditi, da izbor ni bil najboljši. Dodatno pa se moramo vprašati: Ali pred tem niso bili polno zaposleni, da so lahko sprejeli še to nalogo, ali pa danes ne opravljajo ne ene ne druge v maksimalni meri. Po mojem razumevanju bi morali imeti v opisu del in nalog toliko vsebine, da jim nove zadolžitve na tako občutljivem področju niso »dosegljive«. Mar se sedaj še smemo čuditi rezultatom? Problematico pa nadalje pogloblja še ena stvar. Kot spoznavam skozi opažanja, vidim, da mentorji tisto količino in kvaliteto znanja, ki ga učenec prinese iz šole o samoupravljanju in delovanju sistema, štejejo za negativno lastnost. Prav zato je pogosto slišati, da so učenci prenapihnjeni s tem znanjem ter da želijo na tej podlagi izkoristiti ugodnosti, ki jih daje naš družbenopolitični sistem. Pri tem seveda zavestno (ali pa zaradi neznanja) pozabljajo, da so pravice odgovornosti in dolžnosti, zapisane v ustavi, zapisane za slehernega delavca in občana. Saj bi se moral vsakdo, ki je mentor, zavedati, da se da večino pravic izkoristiti le v tesni povezavi z delom; kadar pa ti poudarjajo le eno stran, drugo pa naj bi hranili za neko imaginarno prihodnost, pa delajo medvedjo uslugo rušilnim silam. Ali je to vzpodbuda, da bi delavec postal resnični gospodar, subjekt odločanja o pogojih dela in življenja, če »učitelji« v tovarni pridigajo drugače in štejejo za zlo vedno, ko nekdo vpraša o svojih pravicah? Gotovo je še veliko stvari, o katerih bi morali spregovoriti, toda preveč svežega kruha povzroči težave. Vendar pa naj dodam še, da naj ne bi bili mentorji ljudje, ki so s težavo prišli do lastnega poklica in danes niso sposobni slediti tehnično-tehnološkem razvoju, pa čeprav so briljantni monterji, obdelovalci kovin in drugo. Pomembno naj bo merilo, koliko so sposobni narediti za (samo) izobraževanje, za razvoj sistema! Če smem podati sklep: to naj ne bodo ljudje kot smo si zamišljali ob porodnih krčih usmerjenega izobraževanja. Moj predlog: mentorji so lahko le tisti, ki poznajo vsebino dejavnosti strokovne usmeritve oziroma dejavnosti tozda, poleg tega pa naj poznajo kakšno poglavje iz pedagogike in andro-

gogike, naj obvladajo kaj iz kulture in socialnega dela, psihologije dela, naj znajo pojasniti in preprečevati socialnopatološke pojave itd. Teh znanj na žalost veliko naših današnjih mentorjev nima — saj so se v tej vlogi znašli naknadno. Prav to spoznanje me je tudi privedlo do tega pisanja. Hkrati pa se pridružujem enemu od razpravljalcev oziroma anketirancev, ki se je zavzel za profesionalizacijo mentorstva. S tem nikakor ne trdim, da se zavzemam za vzporednost vzgojno izobraževalnega procesa, temveč le za kvalitativno dograjevanje tistih pozicij, ki jih doseže šola. Na koncu pa naj dodam še tole — bodimo toliko odkriti do sebe in drugih, in vsi naj vedo, kaj in kako, koliko in za koga in s kakšnimi sredstvi bomo v prihodnje proizvajali. Proizvajati pa moramo — nikar se ne hvalisajmo, da za bodoče rodove, temveč za lastno preživetje.

Gorjan

GLASILO DELAVCEV TITOVIH ZAVODOV LITOSTROJ

LITOSTROJ

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6200 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. pol. Zlato Adlešič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Vjekoslav Jantol, Mirko Čepuran, Mira Šček, Slobodan Nikolić, Ludvik Šarf, Janez Elikan, Izток Puhar, Silvan Štokelj in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, novinar Tone Škrjanec, lektorica Vesna Tomc. — Telefon uredništva 558-341 (n.c.) interna 13-70, 13-71, 13-79. Tisk Tiskarna Ljubljana. Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72.

S kolesom po užitek

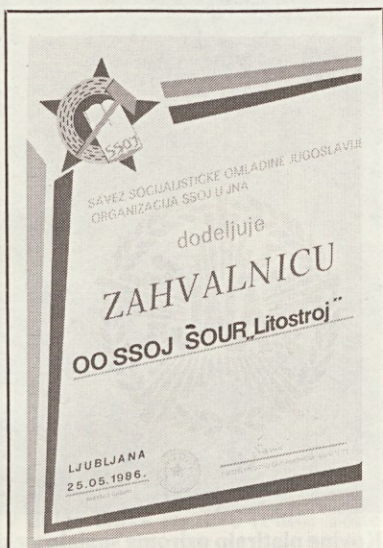
Kolesarjenje je zelo naporen šport, vendar je v naši delovni organizaciji veliko kolesarjev, ki jim tudi 100, 150 in več prevoženih kilometrov ne pomeni nič težkega. Njihova nagrada je nekaj uric počitka in uživanja na kraju, ki si ga sami izberejo.

V tem jih ne ustavi ne dež ne nevarnost prometa, niti ne naporna pot. Tako je kolesarska sekcija tudi letos organizirala nekaj izletov. V tej kratki fotoreportazi si lahko ogledate nekaj utrinkov z izleta v Fieso, katerega so se udeležili kolesarji in deskarji-surfarji.

Pot je bila naporna, to je občutila tudi palma pri bifeju, saj je morala Branetu posoditi lase in držati Janezove noge, za katere pravi, da jih je opral.

Jože, ki ga štejejo med kolesarske »žvalice«, se nam je opravičeval takole: »Saj jaz ne bi bil rad vedno prvi. Ampak moje kolo me sune v zadnjico, če ni tako. Zato mi ne preostane nič drugega, kakor da pritiskam na pedala.«

PRIZNANJE MLADINCEM

Za dolgoletno aktivno sodelovanje z VP 2480/3 je mladinska organizacija naše delovne organizacije prejela priznanje ZSMJ v JLA.

Brez skupnega posnetka ni šlo. Za dodaten okras družine z lepšim spolom sta poskrbela dva najbolj jezična kolesarja.

Jadrnanje na deski je hudo zanimiva reč. Če to ne bi bilo res, bi Marjan šel spat, tako pa je v popoldanskih urah kolo zamenjal z jadrnalno desko.

Z volilno-programske konference

V sredo, 2. julija 1986, je bila v jedilnici tozda TVN volilno-programska konferenca ZSM Litostroj. Zbrala se je večina delegatov konference in nekaj povabljenih gostov. Tako so bili med ostalimi prisotni direktor Mirko Jančigaj, predstavnika družbenopolitičnih organizacij ter predsednik mladinske organizacije občine Ljubljana-Šiška z delegacijo.

Po poročilu o delu mladinske organizacije v preteklem enoletnem obdobju se je razvila zanimiva razprava.

Uspešno sodelujemo z mladimi po vsej Jugoslaviji, takšno sodelovanje je potrebno okrepiti, vendar ne smemo zaradi tega zanemarjati sodelovanja z mladimi sozda ZPS. Na konferenci smo se seznanili tudi s trenutnim položajem načrta »Mala hidroelektrarna« v okviru MDA.

Po razrešitvi starega vodstva je bilo izvoljeno novo. Tako bo v naslednjem obdobju še naprej predsednica mladine Barbara Krošelj, sekretar pa Mustafa Gerzić. Novoizvoljeni pa podpredsednik Pejčković. Na koncu smo podelili pisna priznanja lanskoletnim brigadirjem in knjižne nagrade zaslužnim mladincem.

Predsedstvo konference pa se je zahvalilo večletnemu prizadevnemu sodelavcu Dragu Valpatiču, ki zapuša našo delovno organizacijo.

V. Jantol

Mladinska delovna akcija

Ker se je v mladinski organizaciji pojavila kriza mladinskega prostovoljnega dela, je bilo potrebno iskati prave načine in možnosti, da bi krizo odpravili in še enkrat dokazali, kako pomembno je mladinsko prostovoljno delo za samo mladinsko organizacijo, pa tudi za razvoj naše družbe nasploh. Mladina Litostoja se je vedno zavzemala za to, da mladinsko prostovoljno delo in mladinske delovne akcije dobijo glavno mesto v naši družbi. Veliko mladih se je udeležilo lokalnih, republiških in zveznih mladinskih delovnih akcij po vsej Jugoslaviji. Poleg tega se je litostrojska mladinska organizacija izkazala pri iskanju novih oblik mladinskega prostovoljnega dela. Da bi uresničili svoje cilje na tem področju, pa tudi da bi razvijali in poglobljali sodelovanje na ostalih področjih delovanja mladinske organizacije,

se je mladinska organizacija Litostroja vključila v mladinsko delovno akcijo »Biograd '86«. Akcijo so organizirali mladinci in vodstveni delavci Rudnika železove rude Ljubija. Na akciji so sodelovali tudi mladi iz Ladjedelnške industrije Split ter iz REIK »Kolubara« Lazarevac, s katerimi mladinska organizacija plodno in uspešno sodeluje. Iz Litostroja se je akcije udeležilo devet mladincev, točneje osem mladincev in ena mladinka.

Akcija je trajala od 7. do 11. junija. Namen akcije je bil urejanje in priprava počitniškega doma Rudnikov železove rude Ljubija v Biogradu na moru. Potrebno je bilo očistiti in pospraviti vse notranje prostore, sobe, kopalnice, kuhinjo. Veliko dela je bilo tudi pri pospravljanju zunanjih prostorov. Delo je trajalo po devet ur dnevno, tako da je

ostalo nekaj časa za kopanje v morju, a zaradi slabega vremena to ni bilo možno. Vsa dela so bila opravljena pravočasno in zelo kvalitetno, vendar to ni bil edini namen akcije. Na ta način so se spoznali in zblížali mladi iz delovnih organizacij, ki sodelujejo na poslovnem področju. Na družabnih večerih so mladi zapeli in zaplesali in se pogovarjali o marsičem, tudi o problemih, ki jih tiščijo.

Menimo, da je potrebno ohraniti take oblike delovanja mladinske organizacije in seveda tudi razvijati ostala področja. Pri tem naj poudarim, da ni vse odvisno le od mladinske organizacije, od njenih programov, prizadevnosti in aktivnosti, temveč tudi od drugih dejavnikov, zlasti DPO in poslovnih organov. Če bomo mlade ovirali pri njihovem delu, ne moremo pričakovati željenih rezultatov.

Dušan Jovanović

Darilo atomskega veka

Minilo je že na milijone let, odkar je nastala človeška vrsta. Človek je že v pradžini vnesel marsikaj dobrega in slabega v svoj življenjski prostor. V šoli so nas učili, da je človek visokorazvit sesalec, ki ima poleg fizičnih sposobnosti tudi sposobnost, da misli in ustvarja. Je tudi zelo čustveno in družabno družbeno bitje. Tega res ni moč zanikati. Sprva je človeška vrsta živela zelo primitivno — z napol živalsko mislijo in nagoni. Čas je hitel svojo pot, človek se je razvijal v tako imenovanega sodobnega človeka s pokončno držo telesa ter visoko razvitimi možgani. Dokler človek ni spoznal samega sebe do potankosti, je človeštvo živelo brez velikih zmot in katastrof. Vendar kaj kmalu je prišel do dna vsem svojim notranjim slabostim ter začel s svojimi veleumnimi možgani ustvarjati dobro in zlo na tem svetu. Čas je vedno znova preganjal človeka in ga prehiteval, dokler ni naposled zakoral v ero atomskih zmot, v čas brezobzirnih in neusmiljenih uničevanj na vseh koncih zemeljske krogle. Zdi se, kot da človek ne pozna več samega sebe ter se ne znajde več v svojem bivalnem prostoru. Resnice in spoznanja današnjega časa so najbolj očitni dokaz, da človek, sicer visokorazvit in »zelo pameten«, pada s svojimi pokvarjenimi spoznanji in nagoni na primitivno stopnjo pračloveka v kameni dobi. Človeška vrsta je postala že tako »nizka«, da poskuša uničiti celo samega sebe. Sodobno civiliziran človek je v atomski vek prinesel marsikaj dobrega, a kaj pomaga, ko pa je ravno ta človek te dobre strani uporabil kot najhujše zlo proti samemu sebi. Živimo v svetu računalnikov, laserjev, satelitov... Vse to nam v veliki meri lajša življenje in zvišuje tehnični in osebni standard. In vendar je vse to človek uporabil in še uporablja tudi za najbolj gnusna dejanja, kar jih sploh zmore človeška fantazija. Ta vse splošni hitri tehnični napredek človeka počasi, a vztrajno in gotovo potiska na stranski tir. Odvraca ga od svojega prvotnega načina človeškega življenja. Človek človeku vedno bolj postaja volk. Komaj še vemo, kaj pomeni oče, mati, brat, sestra. Zakaj bi se mučili s tem, saj vse nadomesti kompjuter. Vendar to ni človek iz mesa in krvi, to je samo kup plastike in malo morje elektronike. Kompjuterji človeku jemljejo bistvo njegovega življenja, zaradi katerega mu je sploh vredno reči človek.

Oni skrbijo za razmnoževanje, skrbijo pa tudi za najhujša uničenja človeštva. A kdo je vsega tega kriv?

Atomski vek je tehnični napredek, je znanstveni razvoj, je pa tudi velik prepad med rasami sveta, je velik razkorak v

enakosti sveta, je eno samo naprežanje in pohlep po materialnih dobrinah ter eno samo kopičenje smrtonosnega uničevalnega ognja in bahaštvo najbolj bogate ter obenem najbolj bedne svetovne smetane. Zakaj sta temnopoliti deček iz Afrike in rdečkožka deklica iz Amerike še vedno teptana z umazanim škornjem zatiralca? Zato, ker je svetovna bogataška smetana poskrbela za svoje prenapolnjene trebuh, zato, da se lahko vozijo na štirih kolesnih vilah, zato, da njihovi otroci polnijo zapore za najhujše kriminalce po vsem svetu, ker v vsem svojem izobilju in razvajenosti znajo samo še ubijati, mučiti in se posmehovati revnemu sloju človeštva. Do kdaj bo svet tako krivičen, da bodo umirali milijoni zavoljo te naše preklete supercivilizacije? Do kdaj se bodo bogati debeluh in njihovi slinasti priležniki valjali v mehkih blazinah in metali vase najboljše jedi, medtem ko revež umira na njegovem marmornatem pragu z zgubano roko na pozlačeni kljuki vrat ter prosi za plesnive skorje kruha? Do kdaj bo ta pokvarjen svet dajal

bogatim vse, siromašnemu pa vzel še tisto, kar ima?

Strašni prizori in dejstva, ki jih dandanes srečaš za vsakim vogalom, ti ledenijo kri v žilah. Človek človeku zdaj ni več prijatelj, v njem zdaj vlada le brezobzirnost. »Njim« ni mar živih okostnjakov, raje bodo svoje bogastvo usmerili v gradnjo raketnih silosov, ki jih z veseljem postavljajo na grobovih milijonov, ki so morali umreti zaradi njihove volje, zaradi pohlepa po uničenju nižjega »brezkosrčnega« sloja človeštva. Ti zidarji razdora, pokolov, revščine in zla so ljudje brez zgodovine, ki prihajajo z dna. To so pošasti brez človeškega občutka. Svojo moč lahko kupujejo samo z denarjem, zato je njihova notranjost publa in brez vrednosti. So ti ljudje res samo še avtomati naše super civilizacije, ki jih vrti v svojem začaranem krogu? Pa vendar, zakaj svet dovoljuje takšno igrakanje z revnim delom sveta? Povečujeje nasilje, zlo, pohlep? Zavrača pa človeško plemenitost, ki je sodobnemu svetu zelo primanjkuje!

Dandanes je svet lačen hudobije in krvavih pokolov ter sit človeških dobrot in prijateljstva. Bo na koncu res obveljala napisana trditev, da je človek najhujša zver?

Peter Saje

TENIŠKI TURNIR V POČASTITEV DNEVA MLADOSTI

Teniška sekcija pri KOOS DO Litostroj je v počastitev dneva mladosti organizirala svoj prvi majski turnir. Za tekmovalce se je prijavilo 32 članov in 7 članic, kar dokazuje, da je za igranje tenisa med delavci Litostroja veliko zanimanje. Organizatorjem je nekoliko ponagajalo vreme, tako da se je turnir zavlekel v mesec junij.

Polfinale moški:

Stane Mrak (POAE), Branko Majić (PUM) 6 : 3, 6 : 0
Bojan Pajk (IRRP), Aleksander Kompoš (PUM) 6 : 0, 6 : 0

Finale moški

Stane Mrak (POAE) : Bojan Pajk (IRRP) 6 : 4, 7 : 5

Finale ženske:

Jožica Mihelič (IRRP) : Adreja Marolt 6 : 4

V programu sekcije je tudi prvenstvo Litostroja, ki bo v jeseni. Organizator pričakuje, da se bo na razpis prijavilo še večje število tekmovalcev, zato bo uvedena novost. Tekmovalci bodo nastopili v dveh starostnih kategorijah. Člani sekcije razmišljajo tudi o morebitnem ekipnem tekmovalstvu med toz/ds v dvojicah, to pa je odvisno od tega, če bodo najeta igrišča v športnem parku Ljubljana zadostovala za izvedbo tako obsežnega programa.

Turnir je pokazal, da imamo v Litostroju mlade in kvalitetne igralce. Iz njihovih vrst bomo izbrali tudi lastni strokovni kader za vodenje osnovne nadaljevalne šole tenisa.

Organizator športne rekreacije
Janez Šmon

EKSPLOZIJA, KI NE RAZDIRA, AMPAK ZDRUŽUJE

Bosna - Ljubija - Tomeks

Pod planino Majdan v severozahodni Bosni v dolini reke Sane, dobrih deset kilometrov od Prijedora leži Ljubija. To značilno rudarsko mesto je bilo pred kratkim znano le po bogatih najdiščih železove rude, na kateri je od leta 1916, ko so jo pričeli izkopavati, slonelo njegovo celotno gospodarstvo. Železova ruda je do nedavnega predstavljala skoraj edini vir zaslužka prebivalcem Ljubije, okoliških vasi ter v precejšnji meri tudi bližnjega večjega mesta Prijedor. Pred nekaj leti pa se je o Ljubiji pričelo govoriti in pisati v drugačni zvezi, v zvezi z novim načinom spajanja raznovrstnih kovin Z EKSPLOZIVOM.

Tovarna za obdelavo kovin z eksplozivom Tomeks, katere ustanovitelj sta Rudnik železove rude Ljubija in Litostroj, pa je le ena izmed delovnih organizacij, ki so se pričele pojavljati v Ljubiji po razumni ugotovitvi, da je njihovo bogastvo — železova ruda — minljive narave. Čeprav so zaloge železa v Ljubiji in bližnji okolici še precejšnje in bodo zadostovale še za veliko let, je bilo potrebno pravočasno misliti na čas, ko bodo rudna bogastva izčrpana. Pravočasno so organizirali nove perspektivne oblike proizvodnje, ki bodo omogočale nadaljnji obstoj in razvoj kraja. Tako je v zadnjem času nastalo v Ljubiji precejšnje število manjših delovnih organizacij, ki so, podobno kot Tomeks, nastale ob pomoči oziroma z združevanjem sredstev delovnih organizacij iz BiH ter drugih republik. Poleg Tomeksa je tako nastala Tovarna za izdelavo naravnih železovih oksidov v sodelovanju z zagrebškim Kromosom, obrat banja luškega Rudija Čajevca, v sodelovanju z Borovom je bila ustanovljena »Protektirnica gum in pnevmatik za težka vozila«, sodelovanje za DO FAMIL »Potisje« iz Ade pa je rodilo Tovarno strojnih delov in sklopov.

Ker je Tomeks zdaj sorazmerno že dolgo »naša« tovarna in ker je tik pred začetkom izgradnje druge faze, sva se avtorja članka (Marijana in Tone) odpravila v Ljubijo, da bi pripravila daljšo reportažo o delu, težavah in uspehih tega mladega in zagnanega kolektiva.

Pot naju je vodila mimo Zagreba, Novske in Jasenovca do Prijedora. Misli sva, da sva končno že na cilju, pa se je bilo treba odpeljati še do 7 km oddaljene Ljubije.

Ko sva se pojavila v majhni stari montažni zgradbi v Ljubiji, ki predstavlja upravno zgradbo Tovarne za spajanje kovin v izgradnji TOMOKS, sva kaj hitro ugotovila, da ta dan za naju ne bo kaj prida posla. Intervjuji, vprašanja in odgovori, fotografiranje ter celotno fotoreportažo je bilo potrebno skoraj v celoti premakniti na naslednji dan. Ker sva se izgubila nekje na cestah med Hrvaško in Bosno, sva kar dobri dve uri zakasnila na dogovorjeni zmenek v Ljubiji. Direktor in tehnični vodja Tomeksa, ki sta bila najina glavna sogovornika, sta se v času najinega prihoda na poligonu v precej oddaljeni pušči opuščenega rudnika ukvarjala z eno izmed poizkusnih eksplozij.

To, za nevajenega dokaj nenavadno dejstvo, je v Tomeksu pravilo. Kadar je potrebno, torej takrat, ko je

veliko dela, dovolj surovin in ko so vremenske razmere primerne za delo na terenu se odpravi na poligon tudi večina upravno-administrativnih, ne le proizvodnih delavcev. V takem primeru dela celoten kolektiv po deset ur dnevno. Dokler velja to »obsedno« stanje, ne poznajo ne sobot ne nedelj in ne praznikov.

Navadno veljajo takšne misli za zaključke člankov, ker pa bo konec bržkone bolj strokoven, naj že sedaj zapiševa, da so naju v Ljubiji zelo lepo sprejeli. Z veseljem so nama posvetili svoj čas in nama podrobno predstavili svoje delo in težave. V večletnem sodelovanju so si tudi v Litostroju našli sodelavce in prijatelje, ki jih cenijo in spoštujejo in seveda toplo pozdravljajo. Po drugi strani pa se jim tudi midva zahvaljujemo za vso gostoljubnost in pomoč pri nastanku te reportaže.

Nastanek in razvoj Tomeksa

V razvoju Tomeksa lahko navedemo kar nekaj letnic, ki so pomembne za začetek razvoja in obratovanja te delovne organizacije v izgradnji. Vse skupaj se je začelo kakšni dve leti pred slavnostno otvoritvijo in pričetkom poizkusne proizvodnje, ki je bila leta 1984. To je bilo

V svetu se s tovrstnim spajanjem kovine ukvarjajo že od leta 1950. Najbolj je ta tehnologija razvita v SZ, na Švedskem ter v Nemčiji in Franciji. Delajo pa predvsem na vojaških poligonih ali pod zemljo, to pa pomeni, da ne morejo plakirati velikih površin. Prav tu ima Tomeks velike prednosti.

obdobje prvih eksperimentov, ki jih je na opuščenih delih rudnika ob sodelovanju in pomoči strokovnjakov ljubijskega rudnika pričel izvajati naš sodelavec dr. Stojadin Petrovič. Ti dokaj dragi eksperimenti (en sam lahko stane tudi 800 starih milijonov) ter druge raziskave in analize so potrdili predvidevanja in pričakovanja, tako da je bil leta 1983 sprejet investicijski projekt ter podpisan Samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev RŽR Ljubija in Litostroja. Ob koncu istega leta je bil položen temeljni kamen na poligonu v Ljubiji (kjer je zrasla proizvodna hala, ki pa je zaenkrat še povsem prazna — brez potrebnih strojev), leto dni kasneje pa se je pričela poizkusna proizvodnja. Takšna poizkusna polproizvodnja, prepletena z velikim številom eksperimentov, zaradi iskanja novih kompozitov, novih kombinacij kovin različnih profilov in dimenzij, tudi ustrezno razpoložljivi strojni opremljenosti (katere skorajda ni). Kljub slabim zmogljivostim ter opremljenosti je Tomeks v preteklem letu proizvajal izdelke industrijskega obsega ter standardnih formatov, izvedel precejšnje število potrebnih eksperimentov ter vzgojil kadre s potrebnim znanjem za uspešno delo in razvoj. V tem kratkem času pa so bile razvite tudi vse poslovne funkcije, raziskane precejšnje del domačega tržišča ter vzpostavljeni stiki z nekaterimi tujimi firmami, ki jih zanima tovrstna proizvodnja. Razviti so bili tudi domači platinirani materiali (tj. materiali, ki so rezultat tovrstnega spajanja kovin, ko plast druge kovine — navadno plemenitejša in dražje, pokriva ali ovija osnovno kovino) in vpeljeni v cel niz proizvodnih vej, s čimer so v precejšnji meri nadomestili uvoz velikih količin platiniranih materialov. Nепrestano se razvija in širi tudi iskanje novih področij uporabe ter novih kombinacij različnih kovin. Z dokaj celovitim obvladovanjem nove tehnologije je Tomeks dejansko postal prvi in zaenkrat edini proizvajalec platiniranih materialov v Jugoslaviji — edina delovna organizacija v naši deželi, ki je sposobna spajati kovine z eksplozivom.

Kljub težavam presegli plan

Plan za letošnje leto predvideva proizvodnjo 580 ton oplatenih materialov ter realizacijo okoli 411 milijonov dinarjev. Omeniti pa moramo, da je bil tak plan oblikovan brez ustrezne količine naročil,

ob nezadostni preskrbljenosti s surovinami, kar povzroča precejšnje težave pri uspešnem uresničevanju planskih zadolžitvev. Težav pri izpolnjevanju plana pa so delno krivi tudi nedokončani ter neopremljeni proizvodni objekti.

Proizvodnja Tomeksa je v precejšnji meri odvisna od vremenskih razmer. Dva meseca v začetku ter dva meseca ob koncu leta ne delajo na poligonu, kar je tudi predvideno z letnim planom. Predvidena delovna sezona traja letno osem mesecev, pa še ta čas so odvisni od vremena. Tako so letos zaradi slabih vremenskih razmer marca lahko delali na poligonu le 6 delovnih dni, aprila 18 delovnih dni in šele maja je vreme dovoljevalo proizvodnjo na poligonu cel mesec.

Vremenskim težavam pa se pogosto pridružijo še težave s surovinami. Zaradi nerednega dotoka materiala so morali junija prekiniti proizvodnjo ter izvajati poizkuse na poligonu. Slaba in neredna preskrba z materialom vnaša veliko zmedo in nered v proizvodnjo. Kljub neugodnim vremenskim razmeram so zaradi zahteve kupca, pa tudi zato, ker so potrebni material dobili šele decembra, januarja in februarja, na poligonu spojili več kot 40 t materialov. S to nepredvideno proizvodnjo so plan prvih dveh mesecev veliko presegli in je bila na račun tega tudi proizvodnja prvega letošnjega četrtega precej višja od plana — 88 odstotkov količinskega in za 133 odstotkov vrednostnega plana proizvodnje.

Proizvodna uspešnost pa se je v kasnejših dveh mesecih zmanjšala zaradi neakumulativnih izdelkov, (sonde za ozemljitev) in ker jim Impol ni hotel priznati novih cen, vendar pa je ostalo poslovanje Tomeksa do konca junija dobro — predvsem na račun proizvodnje v prvih dveh mesecih letošnjega leta.

Tehnični direktor dipl. ing. Enes Cerić, s katerim smo se pogovarjali o tekoči proizvodni problematiki in izpolnjevanju letošnjega plana proizvodnje Tomeksa, je bil dokaj zaskrbljen nad nadaljnjim izpolnjevanjem letošnje proizvodnje. Če Impol ne bo pravočasno dostavljal materiala, se s Kidričevim ne bodo pravočasno dogovorili o dobavi aluminija in če se ne bodo rešile težave na področju marketinga, bo izpolnitev plana zelo težka, če že ne nemogoča.

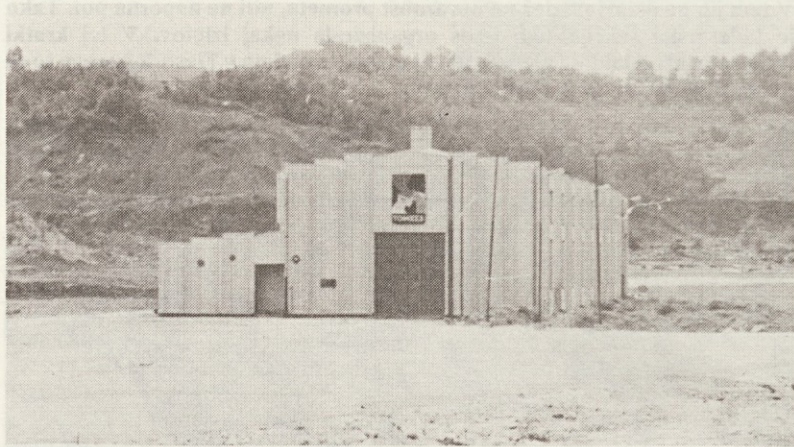
Slaba preskrbljenost s surovino hi, težave z marketingom ter nezadosana opr tma

Tov. Cerić je prepričan, da ima proizvodnja Tomeksa pred sabo še veliko prihodnost, toda najprej je potrebno odpraviti osnovne težave, ki predstavljajo veliko oviro pri njihovi tekoči proizvodnji in razvoju.

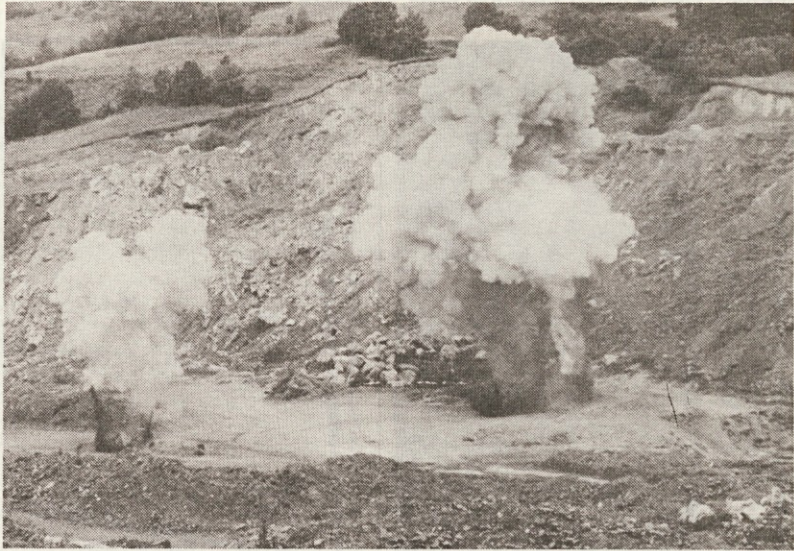
Ena izmed teh težav je nekontinuirana preskrba s surovinami, zaradi česar morajo pogosto prekinjati delo ob primernih vremenskih razmerah in ga opravljati v slabih pogojih (kot letos januarja in februarja), ali pa ob sobotah in nedeljah. Zagotoviti si morajo material v zadostnih količinah in ustrezne kvalitete že poprej (že letos za prihodnje leto), kar pomeni, da morajo dobro poznati obseg in vrste del ter proizvodov, ki jih bodo v prihodnjem letu izdelali. Že v letošnjem letu si morajo zagotoviti vse (ali pa vsaj večino) naročil za prihodnje leto.

Tu pa se težave z marketingom prepletajo s problemi preskrbe s surovinami. Marketing, ki je po samoupravnem sporazumu v celoti v rokah naše delovne organizacije, pa vsaj do sedaj ni zadovoljivo obvladan. V tem so si bili vsi, s katerimi smo se v Tomeksu pogovarjali, enotni. Tržišče je še vse preveč neobdelano in potrebno bo vložiti še veliko več energije, da se ti novi proizvodi bolje in širše uveljavijo na našem in tudi tujem tržišču, ki je po nekaterih informacijah zainteresirano za izdelke Tomeksa, žal pa naprej od spoznanja o zainteresiranosti tujih kupcev še nismo prišli.

K omenjenim težavam pri realizaciji plana pa še dodatno prispeva slaba oziroma skoraj popolna neopremljenost nove tovarne. Nova proizvodna dvorana je povsem brez strojnega parka — celotna priprava brušenih površin za plakiranje se zaenkrat opravlja z ročnimi brusilnimi

Na obrobju Ljubije, med opuščenimi rudniki železove rude, je postavljena nova proizvodna hala Tomeksa. V njej dela množica zagnanih mladih strokovnjakov, ki si z dopolnilnim izobraževanjem prizadevajo opravljati kar več poklicev hkrati.

Kovine platirajo oziroma spajajo z eksplozijo na poligonu v opuščenem kopu železove rude. To je delo pod zelo težkimi pogoji — vremenskimi, varnostnimi, pa tudi nevarno je, saj delajo z eksplozivi, nevarni pa so tudi zvočni in zračni efekti in strupeni plini. Zaradi pomanjkanja denarja je tudi še vedno nezavarovano zemljišče, zato na nevarnost eksplozije opozarjajo le z navadno ročno sireno.

stroji, ki se pogosto kvarijo, zahtevajo precejšnja sredstva za vzdrževanje ter nasploh upočasnjujejo celoten proizvodni proces. Isto velja tudi za končno obdelavo oplatenih izdelkov, ki so, ker nimajo ustreznih strojev za obdelavo, pomanjkljivo finalno obdelani, kar navkljub dobri kvaliteti Tomeksovih izdelkov zmanjšuje njihovo konkurenčnost na tržišču. Težave so tudi zaradi pomanjkanja transportne mehanizacije in osnovne infrastrukture, ki je nujna za neovirano proizvodnjo. Izrazito močno pa Tomeks pogrša laboratorij, kjer bi lahko natančno spremljali in kontrolirali kvaliteto vhodnih materialov, eksploziva in oplatenih izdelkov. Kontrola je zaenkrat prepuščena očesu zaposlenih strokovnjakov. Takšna vizualna kontrola pa je, za tovrstno proizvodnjo preveč nenatančna in nezanesljiva, čeprav do sedaj še ni bilo r tsnih reklamacij na kvaliteto prodanih izdelkov. To je res potrditev dobrega dela in natančnosti pri spajanju, hkrati pa tudi čudež. Na današnji stopnji tehnološkega razvoja ter zahtevnosti kupcev se bodo pri tako zahtevni proizvodnji slej ali prej pojavile težave.

Druga faza

Pričetek poizkusnega obratovanja Tomeksa leta 1984 je formalno predstavljala tudi zaključek prve faze izgradnje te delovne organizacije, kateri naj bi čimprej sledila druga in zadnja faza izgradnje, ki bi omogočila prehod na povsem industrijski nivo proizvodnje ter precejšnje povečanje obsega proizvodnje in števila ponujenih proizvodov.

Ker naj bi se ta druga faza izgradnje pričela že letos — takoj ko bodo dani vsi potrebni pristanki ter podpisani vsi potrebni dokumenti in sporazumi — je bila to ter prihodnost te delovne organizacije tudi osnovna tema našega razgovora z direktorjem Tomeksa, dipl. ing. Radom Katano.

Investicijski program za drugo fazo je bil delan in narejen že leta 1984 na osnovi takratnih cen, ko bi za predvidena finančna dela (1 milijarda 150 milijonov) nabavili vso potrebno opremo, uredili poligone za izvajanje spajanja ter izvedli še cel kup dodatnih del. Navedeni znesek je ostal do danes (nominalno) isti, možno pa ga je v vmesnem času načela inflacija, tako da vsega, kar so v investicijskem

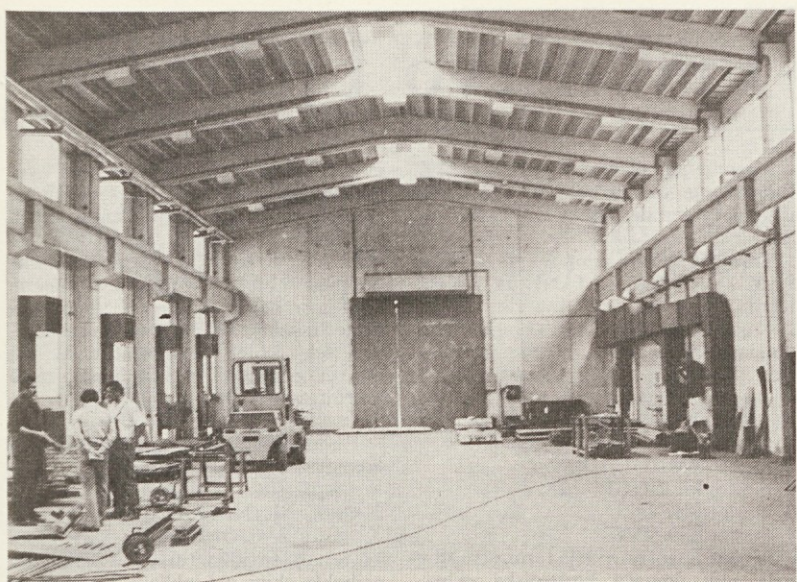
programu prvotno načrtovali, ne bo mogoče uresničiti. Zato je bilo nujno ponovno natančno določiti potrebe in zahteve proizvodnje ter določiti prednost potreb, kar bo omogočalo čimbolj uspešno proizvodnjo ter poslovni uspeh. To pa je izgradnja ter ureditev poligona, nabava strojev za obdelavo materialov ter kompletni strojni park za finalizacijo proizvodov.

Tako se tudi pri drugi fazi izgradnje ponavlja zgodba prve faze, ko zaradi kasnitev z razpoložljivimi sredstvi niso uspeli narediti vsega predvidenega — uspeli so le zgraditi proizvodno halo za pripravo materialov in obdelavo proizvodov ter vanjo napeljati elektriko, vodo in telefon — ne pa je zapolniti s potrebnimi stroji. Vsa najnujnejša dela opravljajo ročno.

Iz sodelovanja pri investiciji so bili postopno izločeni tudi vsi nezanesljivi člani (Impol, JNA), tako sta kot soinvestitorja ostala Litostroj in ljubijski rudnik. Litostroj bo tokrat prispeval 100 milijonov lastnih sredstev (v obliki opreme) ter 350 milijonov kredita fonda federacije iz SR Slovenije, RŽR Ljubija pa 206 milijonov lastnih sredstev ter 494 milijonov sredstev za zaposlovanje (samoprispevek in prispevek iz dohodka).

Seveda si vsi, ne le »Tomeksovci«, temveč tudi ustanovitelja — RŽR Ljubija in Litostroj želijo čimprejše nadaljevanje investicije ter predvsem porabo razpoložljivih sredstev, ki jim inflacija ne prepreči grozi in jih iz dneva v dan zmanjšuje. Z našo delovno organizacijo je bilo dogovorjeno, da hitro poskrbi in dobavi potrebno strojno opremo, Tomeks pa je tudi že objavil razpis gradbenih del. Ponudbe, med katerimi bo izbrana najboljša in najbolj ugodna, že prihajajo.

Zaključek druge faze investicije bo omogočal tudi razširitev in povečanje lastne proizvodnje in finalnih proizvodov, kar je zaenkrat potisnjeno v ozadje, prevladuje uslužnostno platiranje. Bistveno naj bi se povečal tudi obseg ter ponudba proizvodnje, kar bo omogočalo večje število urejenih poligonov in platojev za izvajanje eksplozivnega spajanja. To in pa možnost končne obdelave proizvodov predstavlja tudi ugodno osnovo za širši prodor na domače in na tuje tržišče, kar bo občutno vplivalo tudi na boljši poslovni oziroma finančni uspeh Tomeksa.

Proizvodna hala pa kar sameva in čaka na potrebne stroje, še težje pa jih čakajo delavci sami. Razvoj namreč terja, da platirane kovine tudi primerno obdelajo (kar je predvsem zahteva tujih trgov), razvijajo pa tudi spajanje drugih vrst kovin.

Po eksploziji smo si ogledali izdelek. Železo, prevlečeno s tanko plastjo aluminija kasneje v valjarnah zvaljajo v dolge tanke trakove (Foto: Tone Škrjanec)

Ob koncu druge faze je predvideno veliko povečanje obsega proizvodnje. Letne zmogljivosti bodo 4570 ton oplatenih materialov, kar je skoraj desetkrat več od predvidene letošnje proizvodnje. Povečanje proizvodnje pa bo omogočalo in zahtevalo tudi povečanje števila zaposlenih s sedanjih nekaj manj kot petdeset na 290 delavcev. S tem bo delno zmanjšana brezposelnost, zadovoljivo pa bodo upravičena tudi sredstva, ki jih je Ljubija za to drugo fazo namenila iz posojila za zaposlovanje (494 milijonov).

Tov. Katana nas je opozoril na poseben pomen, ki ga ima Tomeks ne le v Jugoslaviji, temveč tudi v svetu. Čeprav se s podobnimi načini spajanja v svetu intenzivneje ukvarjajo že od petdesetih let naprej, sam način ni nikakršna novost. Vendar so v svetu tovrstne tovarne navadno pod okriljem vojske ter spajanje v glavnem poteka pod zemljo. To sicer res ublaži učinke eksplozij, vendar hkrati onemogoča dela na velikih površinah. Tomeks pa dela na odprtih površinah in ima v tem oziru prednost pred tujimi proizvajalci.

Poleg tega pa tuji proizvajalci glede na to, da delujejo pod pokroviteljstvom vojske, ne morejo stoodstotno zagotoviti rokov dobave, saj jih potrebe vojske lahko prisilijo k takojšnji prekinitev civilne proizvodnje.

Res tudi naš edini proizvajalec platiranih spojin zaenkrat še težko zagotavlja roke izdelave in dobave, vsekakor pa je na tem področju možnost za prodor in uspeh na tuje tržisce.

Zato je zagotovitev ugodnih rokov proizvodnje ena izmed pomembnejših nalog, ki so si jo zadali delavci Tomeksa, in prizadevali si bodo, da jo bodo čimprej in čimbolje izvršili.

Po letu dni proizvodnje se je tudi jasneje in realneje pokazala podoba njihove

ve proizvodne usmeritve, ki jim bo omogočala uspešnejše poslovanje. Prvotno osredotočenje na črne kovine se je izkazalo za nepremišljeno, saj so takšni materiali in izdelki iz njih tudi najcenejši. Primernejše je delo z barvnimi kovinami, ki ob manjših količinah zagotavljajo večji zaslužek. Takšen pristop je še razumljivejši, če vemo, da takšna tehnologija omogoča spajanje skoraj vseh materialov, tudi tistih, ki jih je drugače težko ali nemogoče spojiti; eksplozija jih s posebnim postopkom združi, ne da bi spreminjala lastnosti spojenih materialov.

Po besedah tov. Katane so njihova prizadevanja in raziskave usmerjena k temu, da bi v čim krajšem času uspeli povsem obvladati določeno, pa čeprav manjše število iskalnih in donosnih izdelkov, ki bi jih z vsemi atesti in povsem obdelave ponudili tržišču. Takšen pristop k proizvodnji bi jim tudi olajšal in omogočal pravočasno ter zadostno preskrbo z materialom, natančna raziskava tržišča, katera bi tudi usmerjala izbor izdelkov, pa tudi dovolj pogodb za delo. To in pa preskrbljenost s surovinami ter naročili sta zaenkrat največji težavi, s katerimi se spopadajo in ki ogrožata uresničitev letnega plana.

Ze letos morajo imeti zagotovljene vse pogodbe ter na osnovi le-teh tudi nabavljen ves material, ki ga bodo prihodnje leto potrebovali za nemoteno proizvodnjo.

V tej drugi fazi izgradnje pa je njihova naloga tudi zaščita delavcev, objektov, okolice in tehnologije — skratka vsega, kar je v zvezi z novo, razvijajočo se tehnologijo. Delavci Tomeksa morajo biti vsestranski strokovnjaki, delajo v precej težavnem in nevarnem delovnem okolju, na odprtem, z eksplozivnimi materiali, izpostavljeni so nevarnim in strupenim plinom. Zahtevnosti in težavnostjo svo-

Veselo snidenje upokojencev v Fiesi

Tudi letos je želja DO Litostroj povabiti nekdanje aktivne delavce Litostroja v Fieso, na sonce, da preživijo nekaj lepih dni v krogu svojih prijateljev in nekdanjih sodelavcev — Litostrojčanov.

Ker je vsako leto veliko povpraševanje naših zaslužnih upokojencev, smo za letošnje izlete organizirali pet izmen, ki se bodo pričele vrstiti 15. septembra 1986.

ODHODI:

1. izmena: 15/9 do 18/9-1986
2. izmena: 18/9 do 21/9-1986
3. izmena: 21/9 do 24/9-1986
4. izmena: 24/9 do 27/9-1986
5. izmena: 27/9 do 30/9-1986

Odhod skupine v vsaki izmeni bo ob 14. uri navedenega datuma izpred delovne organizacije TZ Litostroj, Djakovičeva 36, Ljubljana.

Povratak iz Fiese v Ljubljano bo predvidoma ob 17. uri popoldne.

O predvidenem programu v Fiesi vas bo seznanil spremljevalec. Za zakonske tovariše (tovarišice) je cena izleta 4.000,- din po osebi (plačilo ob prijavi).

Prijave sprejemamo v TZ Litostroj TOZD ZSE — oddelek počitniški domovi in izletništvo do 25/8-1986 od 8. do 12. ure.

Vse informacije po telefonu 061/556-021, int. 1021 ali 1020.

ŽELIMO VAM PRIJETNO BIVANJE V FIESI

POČITNIŠKI DOMOVI IN IZLETNIŠTVO

VPRAŠANJE IN ODGOVOR

KAKO JE Z DODATNIM DOPUSTOM?

Na letnem sestanku aktiva delovnih invalidov v Litostroju, ki je bil 29. maja letos, je bilo postavljeno vprašanje v zvezi z rednim dopustom delovnih invalidov.

Delovni invalidi dobijo namreč poleg rednega dopusta še dva dni na delovno invalidnost. Toda tisti invalidi, ki že imajo 30 delovnih dni dopusta, teh dveh dodatnih dni sploh ne morejo izkoristiti, ker je to v nasprotju z določilom Pravilnika o delovnih razmerjih. Delovni invalidi sprašujejo o smiselnosti takega dodatka, ki ga ne morejo izkoristiti.

Odgovor na to vprašanje je dala kadrovska služba:

V zvezi z vprašanjem, postavljenim na letnem sestanku aktiva invalidov glede dopusta iz naslova invalidnosti, pojasnjujemo, da je to določilo o dopustu iz naslova invalidnosti prišlo predvsem zaradi tega, ker delovni invalidi v Litostroju v večini primerov prihajajo iz težkih delovnih razmer.

Zaradi tega so imeli 1 do 7 dni dopusta. Da bi zadržali vsaj nekaj dopusta, je prišlo do predloga za dopust iz naslova invalidnosti. Dopust iz naslova invalidnosti se k dnevom rednega dopusta prišteva tako kot dopust po ostalih kriterijih, ki jih predvideva pravilnik o delovnih razmerjih.

Torej več kot 30 delovnih dni dopusta ima lahko le delavec, ki je star najmanj 50 let, ki je invalid s 60% telesno okvaro, delovni invalidi, ki delajo s skrajšanim delovnim časom, in delavci, ki negujejo in varujejo težje telesno ali zmerno težje ali težko prizadete osebe. Vendar tudi ti ne morejo imeti več kot 35 dni rednega letnega dopusta.

TOMEKS

jega dela pa delavci Tomeksa zaenkrat še ne čutijo v svoji plačilni kuverti. Sistematizacija del in nalog, ki bo upoštevala posebnosti nove tovarne, je že v pripravi, pripravljeni pa so tudi predlogi za benificirano delo, kar pa jih mora obravnavati in oceniti še republiška komisija za delo.

Urediti in zavarovati pa je potrebno tudi vse poligone ter predvsem onemogočiti, da bi se v bližini, kjer se izvajajo eksplozije, znašli nepoklicani opazovalci (ali pa mimoidoči), kar je bilo do nedavnega povsem mogoče, saj je v neposredni bližini poligona prebivalo nekaj delavcev rudnika z družinami.

Zavarovati pa morajo tudi samo tehnologijo in položaj, ki so si ga s številnimi dragimi poizkusi uspeli pridobiti. Tovrstna proizvodnja je zanimiva za številne proizvajalce, ki niso mogli sami razviti tako dragih poizkusov in raziskav, potrebnih za pričetek proizvodnje. Za nastanek Tomeksa sta morali združiti sredstva dve veliki in močni delovni organizaciji, kot sta RŽR Ljubija in Litostroj.

Tudi s poskusi in raziskovanjem bodo še nadaljevali. Še naprej bo potrebno iskati nove kombinacije dvo in večslojnih materialov, ustreči zahteram potrošnikov in novih področij uporabe. V prihodnjih letih nameravajo z izključnega spajanja kovin preiti še na oblikovanje ter utrjevanje kovin z eksplozivom in še s tem razširiti svojo proizvodnjo, s tem pa tudi prodornost na tržišču.

t.š.

Naslovnik neznan

V juniju mesecu je bilo vrnjenih 48 časopisov Litostroj z naslednjimi naslovi: Aksalić Redžep, Ul. Andreja Kumarja 32, 61000 Lj.; Angelov Mile, Pot na Rakovo jelšo 17/X, 61000 Lj.; Bešić Mehmed, Gospodstvska 13, 61000 Lj.; Božić Žarko, Clevelandka 49, 61000 Lj.; Bruncić Kovačić Irena, Rimska 27, 61000 Lj.; Cakor Djemal, Ul. Andreja Kumarja 16, 61000 Lj.; Čančar Marjan, Ob Savi 115, 61000 Lj.; Čavalić Ekrem, Pot na Rakovo jelšo 77, 61000 Lj.; Čerešević Dušanka, Koželjeva 8/A, 61000 Lj.; Dizdar Stipo, Podvozna pot 33, 61000 Lj.; Dolanc Darko, Trnovče 10, 61230 Domžale; Dragić Mirko, Pot na Rakovo jelšo 70, 61000 Lj.; Durić Mirsad, Rjava cesta 128, 61000 Lj.; Gosenca Stane, Pot na Straški vrh 14, 61000 Lj.; Hanželić Ljudmila, Rjava c. 8, 61000 Lj.; Horvat Milenko, Medvedova 3, 61000 Lj.; Ilijaš Franc, Kvedrova 7, 61000 Lj.; Karadžić Ilijaž, C. dveh cesarjev 109/D, 61000 Lj.; Kogovšek Peter, Kozarska c. 99/A, 61000 Lj.; Koritnik Rajko, Kozarska c. 28/A, 61000 Lj.; Kovačić Zvonimir, Djakovičeva 24, 61000 Lj.; Kralj Jože, Malo globoko 6, 61303 Zagradec; Kuzmanović Boris, Pot v dolino 28, 61261 Dobrunje; Kvas Kapus Romana, Glinškova pl. 3, 61000 Lj.; Lah Drago, Podvozna pot 6, 61000 Lj.; Maloča Božo, Trg okt. rev. 7, 61000 Lj.; Marinšek Karel, Titova 25/B, 61000 Lj.; Marteljan Roman, Rimska 25/A, 61000 Lj.; Mitrović Radivoje, Pot na Rakovo jelšo 17, 61000 Lj.; Novković Ilija, Brilejeva 20, 61117 Dravljje; Novković Milan, Brilejeva 20, 61117 Lj.-Dravljje; Novković Dragan, Brilejeva 20, 61117 Lj.-Dravljje; Okolić Desanka, Podjunska 26, 61000 Lj.; Opaka Avgust, Kozarska 99, 61000 Lj.; Pervan Ivica, C. v Pečale 52/4, 61231 Lj.-Črnuče; Petrović Nastasija, Pot na Rakovo jelšo, 61000 Lj.; Pustovrh Robert, Podvozna pot 16, 61000 Lj.; Selimspahić Meho, Cesta v Polje VI/10, 61260 Lj.-Polje; Sinković Josip, Pot na Rakovo jelšo 129, 61000 Lj.; Selman Kemal, Čanžekova 48, 61000 Lj.; Šilivar Dušan, Ul. Andreja Kumarja 14, 61000 Lj.; Šenić Nenad, Leninov trg 18, 61000 Lj.; Škedelj Rajko, Reboljeva 8, 61000 Lj.; Štempelj Gorazd, Celovska 365, 61210 Lj.-Šentvid; Vidaković Radivoj, Cesta v Zg. log 14C, 61000 Lj.; Velić Arif, Ob studencu 20, 61260 Lj.-Polje; Zobec Tone, Sattnerjeva 12B, 61000 Lj.; Zucchiati Jožef, Pokljukarjeva 18, 61000 Ljubljana.

Pravilen in natančen naslov nam sporočite pisno na naslov: ZPS TITOV ZAVODI LITOSTROJ, Center za samoupravljanje, DPO in informiranje, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali po telefonu na številko 566-021, interna 1371.

gpm

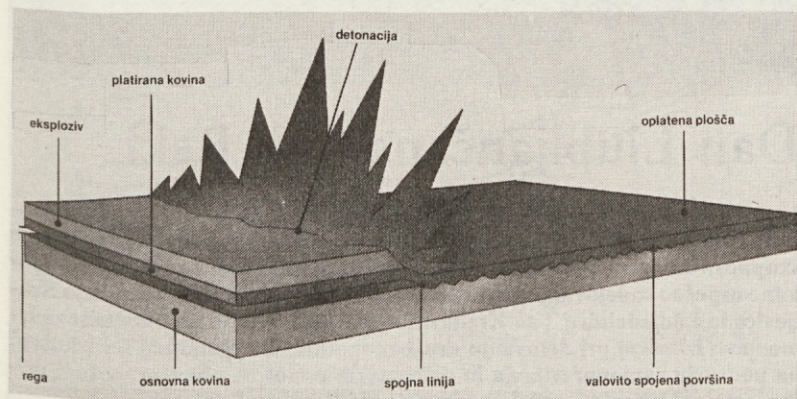

OBISK REZERVNIH STAREŠIN V LITOSTROJU

V okviru vsakoletnega srečanja jugoslovanskih rezervnih vojaških starešin so 3. julija našo delovno organizacijo obiskali rezervni vojaške starešine iz Bosne in Hercegovine. Letošnje, že 16. srečanje, je bilo 4. julija v Kranju pod geslom »Bratstvo in enotnost« in se ga je udeležilo preko 1100 rezervnih vojaških starešin iz vseh republik in avtonomnih pokrajin.

Gostje so si v spremstvu predstavnikov vodstva, družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov Litostroja ogledali del našega proizvodnega procesa in se zadržali na kosilu v naši restavraciji, kjer smo jih v sproščenem pogovoru predstavili proizvodni program in življenjsko delo v delovni organizaciji.

Z. A.

Tehnološki proces spajanja kovin

Mali nogomet

Končan je spomladanski del prvenstva TZ Litostroj.

V lansk sezoni, ko smo prvič organizirali medtozdovsko prvenstvo Litostroja (trim ligo), je bil odziv in zanimanje mladih za to vrsto tekmovanja nad pričakovanji.

Tako v letošnjem tekmovanju nastopa 13 moštev, ki med seboj tekmujejo po sistemu vsak z vsakim.

Do srede junija, ko se je končal prvi del tekmovanja, je bilo odigranih 8 kol in eno nepopolno, katero bo vključeno v

drugi del tekmovalne sezone jeseni letos.

Trenutna razvrstitev moštev na prvi pogled daje nekoliko presenetljivo sliko, toda samo za tiste, ki niso vseskozi spremljali dosedanje igre.

Vodilno moštvo je PUM II, ki je sestavljeno iz mladih in perspektivnih igralcev, kateri so do sedaj pokazali izredno borbenost in kolektivno igro celotne ekipe. Vsekakor PUM II ostaja eden od favoritov za letošnjega prvaka delovne organizacije.

Fantje prvega nogometnega moštva, ki so se in se še bodo borili za Litostroj (Foto: J. Šmon)

Takoj za moštvom PUM II je uvrščena ekipa PUM I, kar trenutno kaže na premoč malonogometašev-livarjev. S tem seveda ni zaključena lista moštev, ki se borijo za letošnjo lovoriko.

V ožji krog potencialnih kandidatov za prvaka vsekakor spada lanskeletni prvak Litostroja, moštvo MONTAŽE, ki minimalno zaostaja za vodilnima PUM II in PUM I.

Enake možnosti za končni uspeh imata še moštvi PZO I in SŠTS. Nekoliko slabše rezultate proti pričakovanju letos beležita moštvi PFSR in OB I, kateri sta pred začetkom lige veljali kot kandidata za sam vrh.

Vsa ostala moštva so tista, ki bodo dejansko vplivala na končni razplet lige, ker s svojim trenutnim navdihom lahko prekrizajo račune marsikateremu favoritu.

Toliko o tekmovalnem delu lige, kateri je vsekakor moto vsakega moštva, toda še večji uspeh je, da se aprila, maja, junija, septembra in oktobra vsak ponedeljek takole druži okoli 300 mladih Litostrojčanov, se s pomočjo športa spoznavajo med seboj in tako koristno preživljajo svoj prosti čas.

Najboljši igralci seveda nastopajo za moštvi Litostroj I in II na občinskem tekmovanju. Tako je Litostroj I v svoji skupini brez poraza zasedel 1. mesto in se bo v sklepnem tekmovanju jeseni boril za občinskega prvaka.

M. Stanko

Prvenstvo Ljubljane

Nogometna sekcija pri KOOS TZ Litostroj je organizirala 31. 5. 1986 nogometni turnir, imenovan »Litostroj 86«.

Turnir je sodil v sklop tekmovanja za ŠAMPIONA LJUBLJANE za tekoče leto.

Prijavilo se je 25 ekip. Treba pa je poudariti, da so tekmovali vse najboljše ekipe, ki se borijo za višja mesta. Tako smo v teh dneh videli zares moderen mali nogomet, z veliko ritma in tehničnega znanja. Vrstni red je bil naslednji:

1. mesto: ZMIJOLJUPCI
2. mesto: MOBOGRAFIKA
3. mesto: PIK 7
4. mesto: ŠALJIVCI

Seveda je kot gostitelja turnirja nastopala tudi domača litostrojška ekipa. Tekmo je odigrala zares kvalitetno, vendar je zaradi pomanjkanja športne sreče izpadla že v prvem kolu na »sedem-metrovke«. Po koncu turnirja se je v

imenu organizatorja Mijo Stanko, sicer predsednik sekcije, zahvalil vsem ekipam za udeležbo in najboljše uvrščenim podelil nagrade.

Pa še beseda o tekmovanju za šampiona Ljubljane v malem nogometu. Mali nogomet je sekcija pri Nogometni zvezi Slovenije, tekmovanja pa se odvijajo šele 2 leti. Množičnost na teh turnirjih potrjuje, da je zanimanje za to športno vrsto veliko.

Trenutni vrstni red po točkah izgleda takole:

1. mesto: PIK 7
2. mesto: SETNIKAR
3. mesto: ZMIJOLJUPCI

Treba je še poudariti, da dve trenutno najboljši ekipi v Ljubljani TABOR in LIRA uspešno nastopata v prvi zvezni malonogometni ligi, ki se je oblikovala šele letos.

Željko Klobučar

Namizni tenis

Ko ob koncu spomladanske sezone pregledujemo uspehe in ne-uspehe ter aktivnosti naše sekcije, ne moremo mimo dejstva, da vseh načrtov le nismo izpeljali tako, kot smo si zamislili. V mislih imam predvsem množičnost tega športa. Le-ta v zadnjih letih rahlo stagnira. Da bi namizni tenis čimbolj približali čimvečjemu številu naših delavcev, smo objavili tečaj za začetnike, vendar ni bilo nikakršnega odziva. Še posebno pogrešamo v naših vrstah ženske, saj je ta šport po karakteristikah zelo primeren zanje. Zato ga njim še posebej priporočamo in jih hkrati vabimo v naše vrste. S 30. junijem končujemo spomladanski del naše aktivnosti, za zelene mize pa se spet zberemo 1. septembra, ko se prične jesenski del.

Bolj kot z množičnostjo pa smo v tej sezoni lahko zadovoljni s tekmovalno aktivnostjo, saj smo se udeležili mnogih tekmovanj, večinoma na ljubljanskem področju in imeli tudi nekaj dobrih uvrstitev. Potrebno je poudariti, da je na tako uspešno razgibanost naše sekcije vplivala velika prizadevnost večine tekmovalcev in nenavsezadnje tudi urejeno financiranje sekcije. Lahko si želimo le, da bi s takim delom in zagnanostjo nadaljevali tudi v bodoče.

Pregled tekmovalnih rezultatov:

— **Tekmovanje posameznikov ob 20-letnici »Partizana«**
Bežigrad (februar 1986)
Uvrstitev: 3. mesto Petronijević

— **Tekmovanje veteranov »Zvezda 86«**
(april 1986)
Uvrstitev: 3. mesto Petronijević

— **Jakhlov memorial — Zalog**
(januar 1986)
Uvrstitev: 2. mesto Petronijević, Gale in Ortar uvrščena med osem najboljših.

— **Kajuhov memorial**
(april 1986)
Uvrstitev: ekipno — 1. ekipa 3. mesto, posamezno — Petronijević, Šabec uvrščena med osem najboljših v svojih starostnih skupinah.

— **»Bratstvo-jedinstvo« Zagreb**
(maj 1986)
Uvrstitev: ekipno — 1. mesto v preliminarini skupini, končna uvrstitev med 16 najboljših od 80 ekip, posamezno — 1. mesto Nišavić od 200 udeležencev iz cele države.

— **Prvenstvo Litostroja**
(maj 1986)
Udeležba: 16 ekip iz 8 tozdov, 33 posameznikov.
Uvrstitev: ekipno — 1. mesto IRRP I., 2. mesto SŠTS, 3. mesto PPO I — IRRP II.
posamezno — 1. mesto Nišavić, 2. mesto Petronijević, 3. mesto Pongračič

— **Rekreacijske lige Ljubljane — od februarja do aprila**
Udeležba: 3 ekipe v treh ligah
Uvrstitev:
4. mesto v I. ligi (moški)
7. mesto v III. ligi (moški)
3. mesto v VI. ligi (moški)
— Redno rekreacijsko igranje je vsak ponedeljek od 20. do 22. ure, do 30. junija 1986.

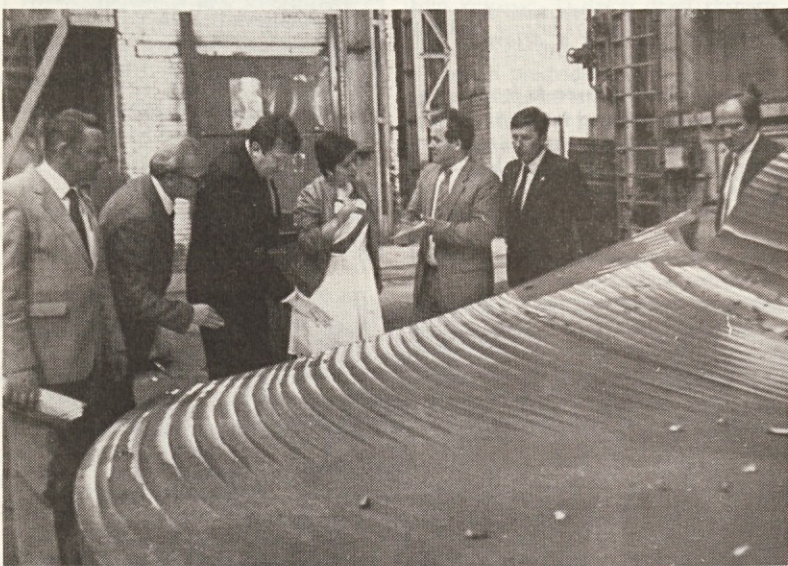
Vodja sekcije
za namizni tenis:
Rajko Šabec

30 let prijateljstva in sodelovanja

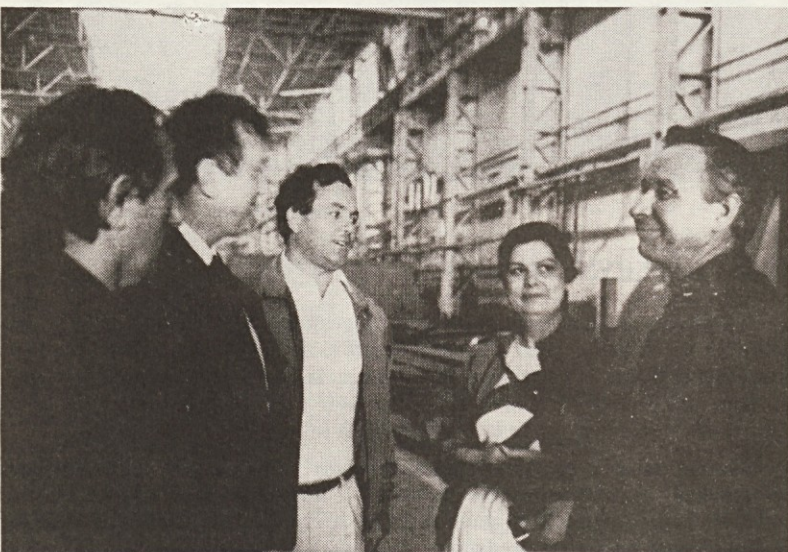
»Delavcem Litostroja — kolektivu Titovih zavodov Litostroj — sporočite naše iskrene tovariške pozdrave z globoko željo za še večje uspehe na vseh področjih dela, ki ga Litostrojčani vsakodnevno prispevate za močnejšo Jugoslavijo — za zmago socializma v svetu!« To je sporočilo petindvajsetisoččlanskega kolektiva »Leningradski Metalniški zavod«, giganta in vodilnega podjetja za izdelavo energetskih strojev v Sovjetski zvezi.

Ob obisku državno-partijske delegacije s tovarišem Titom na čelu v Sovjetski zvezi je bila 20. junija 1956 leta predpisana Moskovska deklaracija o odnosih

med ZKJ in KP SZ. Ta deklaracija je postala in ostala drugi temeljni dokument stabilnega razvoja odnosov in sodelovanja med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo.

Lopata Kaplanove turbine, ki je štirikrat večja, kot smo jo mi izdelali za HE Haditho. Obdelajo in spolirajo jo na ogromnih numerično krmiljenih obdelovalnih strojih.

Srečanje znancev — sproščen razgovor z delegatom Vrhovnega sovjeta, dvakratnim herojem dela, tovarišem Vladimirom Štepanovičem Čičerovom

Še istega leta sta bili v protokolu med Zvezo sindikatov Jugoslavije in sindikati težke strojegradske Sovjetske zveze med drugimi imenovani dve podjetji za trajno sodelovanje na vseh področjih dela in življenja: Leningradski Metalniški zavod Lenin iz Leningrada in Titovi zavodi Litostroj, Ljubljana.

Tri desetletja za zgodovino ni dolga doba. Za naša dva kolektiva pa je to dolga pot kontinuitete prijateljstva in sodelovanja. Mnogi Litostrojčani se spominjajo prvih začetkov. Tudi petindvajsetletniki, jubilarji so obiskali LMZ. Naši vodilni projektanti turbin bi lahko o sodelovanju pa tudi o iskreni prijateljski pomoči LMZ pri izdelavi Kaplanovih turbin napisali svoje spomine. V treh desetletjih smo se spoznali in sklenili mnoga prijateljstva in znanstva. Kar neverjetno je, kako se mnogih naših članov kolektiva Litostroj, ki so se učili, delali ali bili na obisku pri njih, spominjajo po imenu in po njihovem prispevku za krepitev prijateljstva obeh kolektivov, in vsakega posebej pozdravljajo.

Med kratkim tridnevним bivanjem v Leningradu je litostrojška tričlanska delegacija imela pogovore z vodstvom podjetja in vodstvom sindikata kot KP tega vodilnega kolektiva. Iz podpisanega protokola se vidi želja po nadaljnjem obojestranskem sodelovanju. Glede na dolgoletno tradicijo prijateljskih odnosov in na del protokola med SEV in Jugoslavijo, ki zopet imenuje naša dva kolektiva za sodelovanje na področju strojegradske, ocenjujemo, da še zdaleč niso izkoriščene vse poslovne možnosti.

Ogled leningrajske tovarne LMZ nam je pokazal njihove neizmerne zmogljivosti. Podjetje izdeluje vso opremo za vodne, parne in plinske turbine moči od 80 MW do 1200 MW na agregat. Hrbtenica obdelave so karusli s ploščami: ena 19 m in druga 12 metrov premera. Sledijo ogromni horizontalni rezalniki, ogromni numerično krmilni stroji za obdelavo turbinskih lopat (Kaplanovih in Francisovih) rezkalnih in NC strojev za brušenje in poliranje teh ogromnih lopat. Tokrat so ravno izdelovali lopate, ki so bile štirikrat večje od naših za Haditho. Obdelovali so Francisove gonilnike neto teže 120 ton.

Naša delegacija je v razgovoru s političnim aktivom LMZ predstavila delovanje sindikata in ZK v Litostroju. Sledila so številna vprašanja o našem samoupravnem organiziranju in o samoupravnem odločanju. To je tudi razumljivo, saj po 27. kongresu KP SZ podjetja v Sovjetski zvezi dobivajo večjo ekonomsko samostojnost in sama iščejo oblike in načine, da bi naredila več, bolje in hitreje. Ogromno dela na tem področju ima prav sindikalna organizacija.

Več o samem mestu Leningrad pa v naslednji številki našega časopisa.

J. Babič

Dan Ljubljančanov na Reki

Letos, 14. junija, je bilo že 16. tradicionalno prijateljsko srečanje Ljubljančanov na Reki. Udeležila se ga je tudi desetčlanska delegacija Krajevne skupnosti Litostroj in naše delovne organizacije in s tem nadaljevala dolgoletno uspešno sodelovanje med nami in pobrateno Krajevno skupnostjo Kraljevica in Ladjedelnico Tito Kraljevica. Tudi letos je bila to priložnost za izmenjavo izkušenj pri delovanju družbenopolitičnih organizacij ter izkušenj na področju samoupravljanja in delegatskih odnosov, obenem pa tudi priložnost za sklepanje novih in utrjevanje starih prijateljskih vezi.

A. Gruden

Dvajsetletno sodelovanje

Predstavniki Stankoimporta v pogovoru s predstavniki sozda ZPS

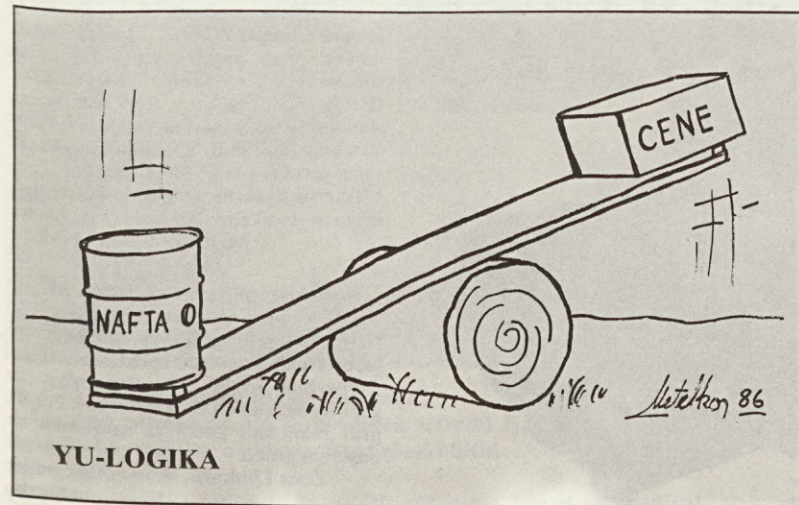
Kupci iz Sovjetske zveze med ogledom tovarne (Foto: M. Javoršek)

V petek, 20. junija, so našo delovno organizacijo obiskali predstavniki največje uvozne organizacije Sovjetske zveze Stankoimport iz Moskve. Vodil jih je generalni direktor te organizacije Ivan Maslov, spremljala pa sta ga še Genadij Pohomov, direktor firme Stankoavtomat, in Aleksander Sandčakov, zastopnik te velike uvozne organizacije v Jugoslaviji.

V Litostroju jih je sprejel generalni direktor Mirko Jančigaj s svojimi sodelavci. Stankoimport je največja sovjetska uvozna organizacija obdelovalnih strojev, orodij in obdelovalnih sistemov, ki že 20 let sodeluje tudi z Litostrojem predvsem pri nakupu naših preoblikovalnih strojev in sistemov za sovjetsko tržišče. V Litostroju so se predstavniki pogovarjali o obojestranskem perspektivnem sodelovanju v sedanjem srednjeročnem obdobju, o izvozu naše preoblikovalne opreme v Sovjetsko zvezo in o možnostih sodelovanja v obliki kooperacije. Kooperacija naj bi bila v bodoče višja oblika obojestranskega sodelovanja pri skupnem osvajanju modernih fleksibilnih obdelovalnih sistemov, kar naj bi temeljilo na našem uspešnem 20-letnem sodelovanju.

Gostje so si po razgovorih ogledali nekatere naše proizvodne obrate in še posebno proizvodnjo preoblikovalne opreme, kjer so se najdlje zadržali.

K. G.

Priznanja krvodajalcem

V prijetnem in sproščenem vzdušju smo se litostrojski krvodajalci 1. julija zbrali v jedilnici tozda TVN in podelili priznanja za 5, 10, 15, 20 in 25-krat darovano kri.

Podelitev priznanj je potekala v prijetnem vzdušju, za kar so poskrbeli tudi pevci našega pevskega zbora. Predsednica socialne komisije Marijana Bolta je izročila priznanje 61 krvodajalcem. Vsi člani socialne komisije pa smo bili še posebej veseli, da smo ob letošnji podelitvi priznanj prvič podelili tudi litostrojsko priznanje za več kot 50-krat darovano kri. Že dalj časa smo si prizadevali, da ne bi podeljevali priznanj le za 25-krat darovano kri, saj smo imeli med Litostrojčani tudi krvodajalce, ki so kri darovali tudi 87-krat. Naša prizadevanja so se uresničila v letošnjem letu.

Prvo litostrojsko priznanje za 50-krat darovano kri je prejel Peter PIŠKUR iz tozda PRODAJA. Ob tej priliki se mu v imenu anonimnih bolnikov in ponesrečencev, ki jim je morda prav njegova kri pomagala k ozdravitvi, zahvaljujemo. K tako priznanju mu še enkrat iskreno čestitamo!

Pa še ena novost je bila ob letošnji podelitvi priznanj. Uspelo nam je povabiti tudi tiste krvodajalce, ki so svojo kri darovali več kot 30-krat. To so bili tovariši: Alojz CAPUDER, Janez GAL, Andrej FRANTAR, Franc GAŠPERLIN, Vital GRICAR, Janez MAROLT, Jože MESEC, Marjan ROT, Janez SANSONI, Anton SAPOR, Ivo ŠNAJDER, Branko ŠUŠTARŠEK, Janez TOMŠIČ, Marija PODGORŠEK, Janez PRVINSEK, Milan KAVČIČ, Dimitrij KVEDER, Adolf GOLOB, Konrad BLAŽ, in Franc REPAR, ki se jim še posebej zahvaljujemo za njihovo človekoljubje.

Ob tej priliki smo se dolžni zahvaliti tudi dolgoletnemu krvodajalcu in organizatorju krvodajalskih akcij tovarišu Antetu Buriču. Kljub temu, da je upokojenec, stikov z nami ni prekinil, in prav on se ponavadi potruudi, da pravočasno dobimo priznanja.

Člani socialne komisije si bomo prizadevali, da krvodajalstvo v Litostroju ne bi upadlo, prav tako pa si bomo prizadevali, da bi naše želje podprli tudi člani Konference osnovnih organizacij sindikata Litostroja in bi letos prvič podeljeno priznanje za 50-krat darovano kri postalo priznanje Litostroja tudi v bodoče.

Priznanje za 5-krat darovano kri so prejeli: Ivica JAMBROŠIČ, Ivan NOVAK, Peter PREZELJ, Borut ZAPLOTNIK, Jože GAL, Anton ZALETELJ, Zdravko STROJKO, Darko HROVAT, Bojan ROGELJ, Mladenka ĐOKIČ, Jovica SIMIČ, Mira BERGANT, Anton ŠVIGELJ, Aleksander MIHELIČ, Vladimir BILIČ, Zdravko FAŽON, Andrej ŠUŠTAR, Tomaž ŠTEMBAL, Jože ŠPEN-DAL, Franc ŠKRABA, Doka BUDAJI, Drago HABJAN, Marijana MEGLIČ, Senad VEHAHOVIČ, Erik VEBER, Mirsad HADŽIČ.

Priznanja za 10-krat darovano kri so prejeli: Mladenka ĐOKIČ, Ivan PAPEŽ, Rade POTIČ, Šahbaz KAVAZOVIČ, Stanko PAPEŽ, Tomaž ŠTEMBAL, Roman SADAR, Aleksander MIHELIČ, Anton ŠVIGELJ, Jovica SIMIČ, Silvo BERTONCELJ, Jože TRTNIK, Božo

SMUDŽ, Bojan ROGELJ, Hema JAKOPIČ, Jože REPNIK, Ivan PRISLAN, Fran BRATUŠEK, Stanislav JOVANOVIČ, Stane ŠTIH, Mirko MARENČE, Fahrudin SELIMOVIC.

Za 15-krat darovano kri so prejeli priznanje:

Rade POTIČ, Peter FEDRAN, Srečko PIRMAN, Oton BOLHA, Viljem ŠTERBENC, Aleksander MIHELIČ, Mladenka ĐOKIČ, Martin REBELJ, Šahbaz KAVAZOVIČ, Silvo BELCIJAN, Tomaž ŠTEMBAL, Franc KRAJNIK.

Priznanje za 20-krat darovano kri so prejeli priznanje:

Anton TOMAŽIČ, Rade POTIČ, Anton HAJŠEN, Aleksander MIHELIČ, Edvard PIKL, Peter FEDRAN, Drago ERZEN, Branko TKALEC, Lilijana TURK.

Priznanje in plaketo za 25-krat darovano kri so prejeli:

Franc RIHTAR, Janez STARMAN, Václav HAVLIČEK, Konrad BLAŽ, Rade POTIČ, Peter FEDRAN.

Vsem iskreno čestitamo!

Magda KREFT

Uspešna pevska sezona

Redno smo vas seznanjali z delom Mešanega pevskega zbora Litostroja, saj ste skoraj v vsaki številki našega glasila lahko prebrali poročilo o tem.

Predno smo se razkropili na vse konce naše lepe domovine, da si ob morju, potokih, jezerih, v miru gozdov in gora nabereмо novih moči, smo se pevci iz vse Slovenije zbrali na svojem sedemnajstem pevskega taboru v Šentvidu pri Stični. Prizadevni gostitelji so tudi letos poskrbeli, da smo se med njimi prijetno počutili. Letos smo na taboru litostrojski pevci sodelovali že desetič. Kljub napornosti smo bili udeleženci zadovoljni in veseli, da smo člani tako velikega pevskega zbora. Letos nam je bilo naklonjeno tudi vreme, in resnično je bilo vse tako, kot smo si lahko samo želeli.

Pevske sezone pa litostrojski pevci nismo zaključili z nastopom na taboru v Šentvidu. Pred nami sta bila še dva celovečerna koncerta, ki smo ju uspešno izvedli. 25. junija 1986 smo nastopili pred gosti Čateških Toplic, ki so nas in našo napovedovalko Vesno Tomc z navdušenjem sprejeli. 27. junija pa smo popestrili dan oskrbovancem doma starejših občanov v Brežicah.

Oskrbovanci tega doma so bili našega obiska še posebej veseli, saj pravijo, da niso navajeni, da bi jim kulturne skupine ponudile svoj program brez kakršnega koli nadomestila. Litostrojskim pevcem pa je v zadovoljstvo, če s svojo pesmijo razvesele čimveč ljudi. Koncerta v Čateških toplicah in v Brežicah sta lepo uspela, pa tudi bivanje v teh krajih je bilo prijetno doživeti.

Bogato in uspešno pevsko sezono 1985/86 so zaključili moški člani Mešanega pevskega zbora Litostroja z podelitvijo priznanj krvodajalcem Litostroja 1. julija in ob praznovanju dneva borca 4. julija v domu starejših občanov v Šiški.

Za dva meseca smo se razšli z željo, da se septembra zopet snidemo in da se v naše vrste vključijo tudi novi pevci, ki jih v Litostroju najbrž ni malo. Torej — jeseni na svidenje!

Jezikovni ostružki

»IZBRALI SMO LJUDI, KI BODO S SVOJIMI DEJANJI OPRAVIČILI NAŠE ZAUPANJE.«

Tako in podobno je pisalo v času volitev (pa tudi prej in kasneje) v mnogih zapisnikih in poročilih. In kaj je tu narobe, boste morda rekli nekateri. Za nepozornega bralca morda res nič, tisti, ki pa boste natančno prebrali, boste lahko našli napako. Majhno po obsegu — le v eni črki, pa zato veliko po pomenu, saj popolnoma spremeni smisel besede, stavka.

Še enkrat počasi in smiselno preberimo zgornji stavek: »Izbrali smo ljudi, ki bodo s svojimi dejanji OPRAVIČILI naše zaupanje.« Opravičili? Ali je res potrebno naše zaupanje opravičiti? Ali je to nekaj slabega? Opravičujemo ponavadi izostanke, nepravilno ravnanje in podobno. Namesto OPRAVIČITI bi morala v zgornjem stavku stati beseda UPRAVIČITI. Ljudje bodo upravičili naše zaupanje, ga bodo potrdili, dokazali s svojim uspešnim delom, da smo izbrali prav.

Beseda upravičiti, upravičenec izhaja iz besede prav, pravica. Upravičenec do pokojnine je torej tisti, ki ima do nje pravico. Upravičiti svoje ravnanje pomeni dokazati njegovo pravilnost.

Kot zanimivost pa še jezikovno vprašanje: Kaj je prav: OPRAVIČENO je manjkal ali UPRAVIČENO je manjkal?

Ste se že odločili? Prvo ali drugo? Oboje! Da, oboje je prav, samo pomen je različen.

Če hočemo reči, da je nekdo manjkal, ker je bolan, torej iz opravičenega vzroka, rečemo OPRAVIČENO je manjkal.

UPRAVIČENO pa je manjkal tisti, ki se je npr. nečesa bal, recimo, ker bi bil sicer vprašan, ker je bilo torej zanj prav, da ga ni bilo, saj bi dobil nezadostno oceno.

Vesna Tomc

Revmatizem

Revmatizem je bolezen številka ena. Na svetu je več revmatičnih bolnikov, kakor pa vseh srčnih, rakavih, sladkornih in tuberkuloznih skupaj. Dva od treh ljudi v življenju zbolita za revmo v dobi od 15. do 64. leta, kar je okoli 69% prebivalstva.

Več kakor tri mesece letno je vsak deseti nesposoben za delo, petina vseh primerov pregodnje invalidnosti pa je posledica revmatizma.

Pod pojmom revma laiki navajajo številne težave in verjamejo, da je za vse kriv en sam vzrok — revma. Bolniki v glavnem tožijo, da imajo trgajoče bolečine in krče, ki se javljajo in širijo po mišicah, sklepih, tetivah in kosteh, hrbtenica pri tem ni izvzeta. Bolezen torej napada organe za gibanje, kar povzroča močne bolečine na teh delih in omejitve gibanja. Revmo včasih spremljajo tudi boleznijo drugih organov: srca, pljuč, jeter in tako dalje...

Vzroki raznih oblik revmatizma še vedno niso odkriti. Težave, ki jih pacienti navajajo, strokovnjaki v glavnem uvrščajo v tri skupine: vnetni revmatizem, degenerativni revmatizem in revmatizem mehkih delov. Sem spadajo še nekatere druge bolezni, katerih simptomatika je podobna revmi, vendar pa so posledica nekega drugega splošnega obolenja.

Zato se je nujno posvetovati z zdravnikom, da ne bi neka druga temeljna bolezen ostala neodkrita in neozdravljena.

Revmu povzročajo razne nalezljive bolezni, gnojna žarišča v zobeh, gnojni mandeljni, alergije, debelost, spremembe v presnovi in tako dalje... V novejšem času mislimo, da sklepni revmatizem povzročajo virusi, duševni stresi in tako dalje, za kar pa je potrebno še veliko znanstvenih raziskav in dokazov.

V terapiji revmatizma uporabljamo predvsem sredstva proti bolečinam, kopeli, gimnastične vaje, razne kirurške intervencije, v novejšem času pa še akupunkturo. Sredstva proti bolečinam imajo vzporedne učinke in povzročajo komplikacije na drugih organih, zato se bolj nagibamo k uporabi akupunkture, čeprav tudi ta nima čudodelnega učinka, saj odstranjuje le bolečine, ne zdravi pa degenerativnih sprememb.

Zaščite proti revmi ali cepiva pravzaprav nimamo, tudi posebna dieta ni potrebna. Lahko pa jo ublažimo in zaščitimo z zdravim načinom življenja. Na primer pri debelosti, ki je pogosto vzrok za nastanek revmatičnih bolezni, se zaščitimo tako, da dobimo idealno telesno težo, izogibamo se pitju alkoholnih pijač, kavi, čaju, mastni in zelo slani

hrani. Dobro se je držati stare modrosti:

»Kdor se ne giblje — ta rjavi.« Torej — bodimo v stalnem gibanju! Najbolje je, da vsak posameznik v dogovoru z zdravnikom napravi lastni program gibanja. Zakaj je gibanje tako važno? Z gibanjem omogočamo normalen pretok kisika v možgane, srce in mišice, kar nam pomaga, da smo bolj živahni. To pospešuje presnovo v sklepih. Če pa se premalo gibljemo, hrustanec, ki oblagla sklepe, dobi premalo kisika in hranljivih snovi, pride do podhranjenosti hrustanca in nevarnosti za artrozo, to je bolezen sklepa zaradi iztrošenosti hrustanca, kar povzroča močne bolečine in je omejena le na en sklep (na primer kolk). Nasprotno temu pri tako imenovanem artritisu vnetje napada notranjo ovojnico sklepa in se v toku bolezni širi na hrustanec, kosti, tetive, kar omejuje funkcijo sklepa in sklep zatrdi. Tako vnetje običajno nastane kot posledica gnojnih žarišč v organizmu, na primer po angini, granulomu v zobeh in tako dalje.

Kaj lahko naredimo, da bi lažje živeli z revmatičnimi težavami?

1. Takojšnje zdravljenje akutnih bolezni (angina, granulomi, srce).
2. Čim več gibanja, preventivno krepitev telesa s savno, masažo, plavanjem, kopelmi, čim bolj naravnim načinom življenja.

dr. Marjeta Ferjan

Aktiv upokojencev ustanovljen

Ko sem se v drugi polovici lanskega leta pripravljaj na življenje po upokojitvi, sem imel povsem jasen načrt pred seboj: malo bom slikaril, malo mizaril, vrtičkaril, to in ono v hiši postoril, o vsem pa mimogrede napisal zanimiv članek za naš časopis, da bodo kolegi Litostroječani — potencialni kandidati za upokojenski staž — zvedeli kaj s tega področja, kar jim utegne priti prav in v korist.

Pa mislite, da je bil ta načrt sploh uresničljiv? Dragi moji — vaš ETO, ki se je sicer v svojih aktivnih letih trudil hoditi kar najbolj naravnost, se je v tem načrtu pošteno uštel.

Kaj vse se je nagrmadilo na pleča novopečenega upokojenca, ki je hotel živeti v miru in zadovoljstvu zaslužene jeseni!

Toda to je že povsem druga povest, ki bo prišla posebej na vrsto. Uredništvu časopisa sem namreč obljubil zvestobo in res ne gre, da bi prišel pri njih v zamero — zlasti še, ker je izdatno usklajevanje pokojninskih prejemkov minulemu letu dalo tolikšno težo, da nove delovne spodbude niso potrebne...

S tem sem se že precej odmaknil od osnovne misli tega članka, v katerem naj bi bralcem tovarniškega glasila sporočil,

da se je v vrstah upokojencev nekaj pomembnega premaknilo. Pa sem spet v zadregi kot že nekajkrat v življenju, ko naj bi poročal lepo po vrsti, kar se je zgodilo. Ne, sploh nimam talenta za službo zapisnikarja, kar nekam po svoje jo zavijam; kaka misel mi ostane v spominu, druga pa kot povsem nepomembna obleži nekje v ozadiju, preskočim jo, čeprav jo je podajalec uporabil kot bistveni del svojega izvajanja.

Tako nekako se še posebej počutim v tem trenutku, ko naj bi poročal, kaj so slišali in kaj sklenili litostrojski upokojenci na ustanovnem zboru svojega aktiva zadnjega junija v jedilnici TVN. Že od prejema zadosti zgodaj poslanega povabila sem se veselil tega srečanja z nekdanjimi sodelavci. Ta občutek veselja je prevladoval nad vsemi izrečenimi mislimi, pozdravi, željami, obljubami...

Ljudje pa so prihajali nasmejani, le redki z rahlo zadrego, ki pa je prešla ob pozdravu s prvim znancem. Obrazi, znani z obdelovalnih strojev, monerske mize, risalne deske, službe zavarovanja, adminstrativnih služb... Nekaj med njimi jih ima že kar dolg upokojenski staž, pa se jim nič posebej ne pozna, zarjaveli kot da so pravkar prišli iz Fiese ali kakega drugega obmorskega »oporišča«, so dokaz zdravega življenja.

Srečanje znancev je bilo živahno kot le kaj, kar samo že kaže na potrebo in primernost tesnejše organizacijske povezanosti nekdanjih sodelavcev podjetja. Zato so prav vsi navzoči pozorno prisluhnili poročilu pripravljalnega odbora aktiva, ki ga je podal tov. Rudi Jesenšek. Soglasno so potrdili zastavljeni okvirni delovni program, zavedajoč se, da bo aktiv živl le toliko, kolikor bomo aktivni njegovi člani.

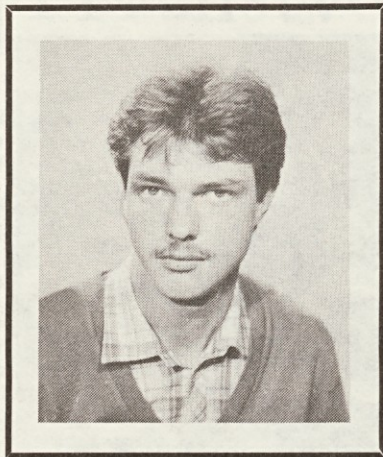
V organizacijskem odboru aktiva, ki so ga navzoči izvolili z javnim glasovanjem, so imena družbenopolitičnih delavcev, ki so si legitimacijo za tako delo pridobili že v času aktivnega službovanja.

Brez dvoma čaka veliko naporov, da bo usmeril delovanje aktiva v resnično korist in družabno spodbudo članov. Pri tem so mlademu aktivu obljubili pomoč tako sindikalna organizacija podjetja kot tudi sorodna strokovna telesa pri občinski in mestni skupščini. Kot vprašanje posebnega pomena je bil že takoj v začetku omenjen dogovor o času in kraju rednih srečanj članov aktiva. Zelo verjetno se bodo upokojenci vsaj v začetku v marsičem morali zadovoljiti z obljubami, ker pa so tega vajeni, jim gotovo ne bo zmanjkalo dobre volje. Ta pa je v času življenjske »zlate jeseni« najvažnejša prvina zdravja.

Vsekakor je treba izreči vso zahvalo in priznanje članom pripravljalnega odbora, ki je s pripravo in ustanovitvijo aktiva upokojencev izpopolnil že dolgo občuteno vrzel povezanosti dolgoletnih odsluženih članov kolektiva s podjetjem in med seboj.

ETO

V SPOMIN

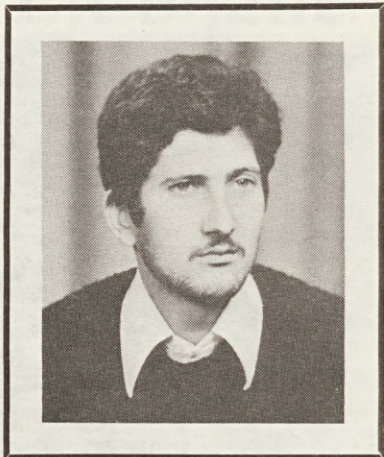
Presunila nas je vest, da je po hudi poškodbi, ki jo je dobil pri padcu z motornim kolesom dne 9. 5. 1986, umrl naš sodelavec Stanislav KMET.

V tozdu NABAVA se je zaposlil 6. 11. 1985 kot transportni delavec. Svoje naloge je vedno vestno in natančno izpolnjeval.

Čeprav je bil pri nas zaposlen komaj nekaj več kot pol leta, je bil v svoji sredini zelo priljubljen.

Ostal nam bo v spominu kot dober sodelavec.

Sodelavci

V ponedeljek, 26. 5. 1986, smo se poslovili od našega sodelavca Dušana ŠABIČA.

Globoko nas je pretresla vest, da se je nepričakovano pretrgala nit mladega življenja.

Pri nas je delal pet let na delovnem mestu voznika viličarja, bil je vesten, marljiv in zelo priljubljen med sodelavci. Bil je navdušen športnik, posebno rad pa je igral mali nogomet.

Njegova mladostna razigranost in poštenost nam bosta ostala še dolgo v spominu.

Sodelavci

Odšla sta v pokoj

sodelavca z veliki strokovnimi izkušnjami.

Ob slovesu, ko odhaja še ves mladosten in poln energije, se mu zahvaljujemo za vsa lepa in uspešna leta sodelovanja in mu želimo veliko sreče, zadovoljstva in zdravja v krogu svojih najbližjih.

Sodelavci

31. maja 1986 je odšel v pokoj eden izmed pionirjev litostrojskega kolektiva tov. Jože TONI.

V Litostroj je prišel že leta 1949 kot mlad fant, in je poprijel za vsako delo. Z Litostrojem je rasel in živel, najprej je delal v takratnih oskrbovalnih obratih, kasneje pa vse do upokojitve na področju vzdrževanja peči in odpraševalnih naprav ter elevatorjev v strojnem oddelku tozda IVET. Njegovo delo ni bilo lahko, vedno je imel obraz črn od saj in dima v livarnah. Pa vendar je bil dobre volje in nasmejan. Vedno je našel pravo tovariško besedo in nasvet za svoje sodelavce. Cenimo in spoštujemo ga kot dobrega, vestnega in poštenega tovariša, ki nam bo še dolgo ostal v spominu.

Zdaj, ko je zaključil svojo delovno pot, bo imel še več časa za svojo družino in vnukinjo, ki bo vesela dedka in njegovega prostega časa.

Za ves trud in prizadevnost ter njegov življenjski in delovni prispevek v teh njegovih nič kaj lahkih sedemintridesetih letih težkega dela se mu iskreno in iz srca zahvaljujemo ter mu želimo še veliko zdravih in srečnih let v krogu domačih, z željo, da nas še kdaj obišče.

Njegovi sodelavci

20. junija 1986 smo se ob prijetni družbi in slovesnosti poslovili od tovariša Franca MESESNELA, ki po več kot 36 letih nepretrganega dela v Litostroju odhaja v zasluženi pokoj.

Ob tej priložnosti bi se mu radi zahvalili za prizadevno, pošteno in vztrajno delo. Zelo ga bomo pogrešali, saj je kot delovodja v transportu veliko prispeval k temu, da smo uspešno opravili vse delovne naloge pri tako zahtevnih delih kot je transport ter nakladanje in razkladanje tudi največjih in najzahtevnejših tovorov.

V Litostroj je prišel leta 1950 kot delavec. Med svojim dolgoletnim delom je opravljal različne delovne naloge. Prav kmalu je odkril svoj talent v transportu in ker je svoje delovne naloge opravljal vestno in strokovno, je napredoval v delovodjo.

Na svoje prizadevanje in delo, ki ga je vložil v transport, je lahko ponosen, mi pa ga bomo pogrešali kot prijatelja in

Naslovnik neznan

Šahbaz Kavazović, Brilejeva 62, 61000 Lj.; Alojz Kažič, Goriška 69, 61000 Lj.; Jože Kočar, Ljubeljska 24, 61000 Lj.; Zvonimir Kovačič, Djakovičeva 24, 61000 Lj.; Franc Kresak, Proletarska 12, 61000 Lj.; Radenko Matić, Arharjeva 46, 61000 Lj.; Radivoje Mitrović, Pot na Rakovo jelšo 17/U, 61000 Lj.; Omer Mujadžić, Pot na Fužine 5, 61000 Lj.; Sejad Musić, C. dveh cesarjev 104/D, 61000 Lj.; Danilo Pečar, Na policah 9, 61000 Lj.; Stanislav Pejašinović, Steletova 17, 61000 Lj.;

ZAHVALE

Vsem prijateljem iz jeklolivarne se zahvaljujem za prelepa in dragocena darila, ki me bodo vedno spominjala na čase, ki smo jih preživeli pri skupnem delu.

Posebna zahvala mojim najožjim sodelavcem in prijateljem za lepe želje ob slovesu.

Vsem skupaj želim še veliko zdravja, sreče in mnogo delovnih uspehov pri nadaljnjem delu.

Rudi Tovornik

Vsem sodelavcem in prijateljem v službi kvalitete TOZD PUM se zahvaljujem za darila, prisrčne besede ter prijetno slovesnost ob odhodu v pokoj.

Vsem želim še mnogo delovnih uspehov, zlasti najožjim sodelavcem v mehanskem laboratoriju in delavnici.

Jože Podobnik

ZAHVALE

Ob mojem odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem sodelavcem in vodstvu tozda MONTAŽA za darilo in lepe besede.

Vsem sodelavcem želim še naprej veliko delovnih uspehov.

Stane Jesenko

Ob nenadni in boleči izgubi sina in brata Dušana ŠABIČA se najlepše zahvaljujem sindikalni organizaciji Litostroj, sodelavcem oddelka Nabava za pomoč, poslovilne besede, izrečena sožalja in darovano cvetje.

Iskrena hvala godbi in vsem, ki so se poklonili njegovemu spominu in ga pospremili na njegovi zadnji poti.

Žalujoca mama Bojana Šabič, sestre Gordana in Liljana ter brat Stevo z družinami

Vedno je težko, kadar se zgodi, in vedno je premalo, pa čeprav je tudi to del življenja, ki ga moramo pričakovati in sprejeti.

Ob izgubi najinega dobrega očeta Franca LESKOVCA se prisrčno zahvaljujem vsem prijateljem, kolegom in sodelavcem iz tozdov PRODAJA, IRRP, OBDELAVA ter ostalih za sočustvovanje, darovano cvetje in spremstvo na zadnji poti. Zahvaljujema se tudi vsem sosedom za obisk in tolažbo.

Iskrena hvala litostrojski godbi za lepo slovo in sindikalni organizaciji za venec.

Marija in Brane Leskovec

Nenadomestljiva nam je izguba našega dobrega moža ter očeta Alojza BLATNIKA. Ob tem se iskreno zahvaljujemo tozdu PUM za pomoč in izraze sožalja.

Posebna hvala tov. Pogačniku za ganljive besede ob slovesu ter tov. Fondi, prav tako tudi godbi za žalostinke ob odprtem grobu.

Žena Ljudmila, sinova Aleksander in Slavko

VIDEO

18

tehnika

Piše: P. Poženel

Ko katerikoli objektiv pritrdimo na to videokamero, morajo biti razdalje zadnjega steklenega elementa objektivna in svetlobno občutljive ploščice snemalne cevi pri vseh objektivih enake. To razdaljo imenujemo zadnja goriščna razdalja.

a4) Kot objektiv

Določen je s konstrukcijo objektivna in določa velikost predmeta, ki ga bomo lahko posneli.

a5) Svetlobna jakost objektivna (relativna odprtina)

Objektiv prenaša svetlobno energijo od predmeta, ki ga snemamo na svetlobno občutljivo ploščico snemalne cevi. Ker so predmeti različno osvetljeni, se mora temu primerno spreminjati tudi zaslonka objektivna, da bo snemalna cev dobila pravilno količino svetlobe. Če bi bili vsi predmeti enako osvetljeni, bi bila prenešana svetlobna energija odvisna le od goriščne razdalje objektivna (f) in od efektivne odprtine objektivna (d), pri čemer pa efektivna odprtina ni enaka odprtini zaslonke. Razmerje $d:f$ je svetlobna jakost objektivna »s« ali relativna odprtina objektivna (slika 17). Svetlobna jakost da podatek o svetlobni energiji na enoto površine slike, številčne

vrednosti pa si sledijo $f/1$; $f/1,4$; $f/2$; $f/2,8$; $f/4$; $f/5,6$; $f/8$; $f/11$; $f/16$; $f/22$, pri čemer se svetlobna energija zmanjšuje za 50% pri vsakem standardiziranem koraku zaslonke.

a6) Minimalna razdalja

To je tehnični podatek vsake videokamere in označuje minimalno razdaljo od sprednje leče objektivna do predmeta, na kateri je še možno ostro posneti sliko. Ta razdalja je odvisna od konstrukcije objektivna, z uporabo posebnih dodatnih leč (makro) pa je to razdaljo možno še zmanjšati.

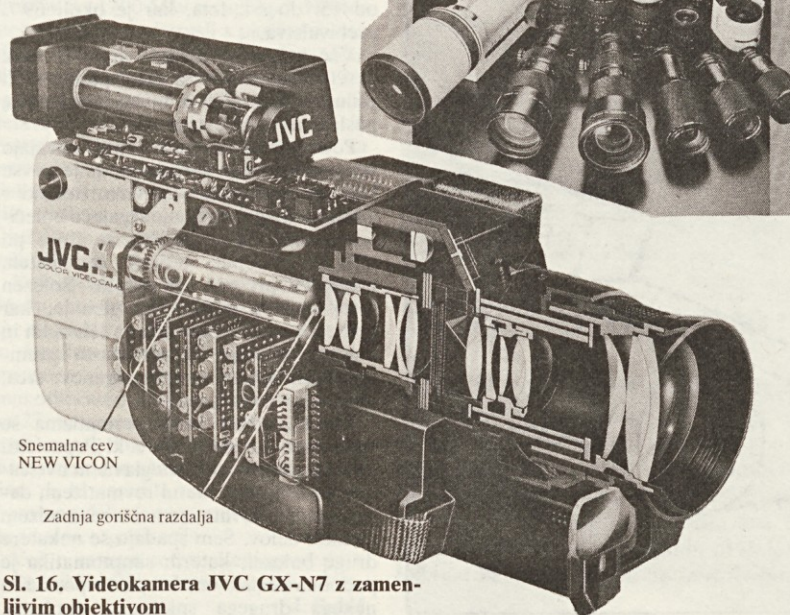
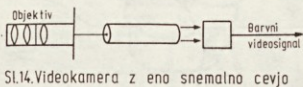
a7) Zoom objektiv

To je objektiv s spremenljivo goriščno razdaljo. Sestavljen je iz večjega števila nepremičnih delov leč in enega premičnega dela (gl. sliko 16), ki omogoča spremembo goriščne razdalje celega sistema oz. objektivna. Povečana goriščna razdalja (teleobjektiv) nam npr. približa predmet in tako dobimo njegovo povečano sliko. Obseg možne spremembe goriščne razdalje pove sposobnost »zumiranja« objektivna in je pri neprofesionalnih kamerah od 3 do 6, pri profesionalnih pa 10 do 42. Pri objektivu s šestkratnim zoomom

se npr. spremeni goriščna razdalja od 12,5 mm, ko je širokokotni objektiv, do 75 mm, ko postane teleobjektiv. Razmerje 75/12,5 pa je 6.

Zoom objektiv omogoča pri snemanju zelo veliko elastičnost, enostavno spremembo planov snemanja, povečanje nekega detajla v posnetku in podobno.

Sl. 16. Videokamera JVC GX-N7 z zamenljivim objektivom

Izleti v velikem srpanu

Ker je visoka sezona, bodo visoki tudi vrhovi, ki jih bomo osvajali. Na sporedu bosta dva izleta:
16.—17. avgust CMIR—VRBANOVA ŠPICA. Triglav bomo raje opazovali od daleč, da se bomo izognili gneči, ki je v tem času običajna. Vodnik: Dolenc, Vogelšek.
30. avgusta: KOŠUTNA—KOMPOTELA—KOREN. Vračali se bomo preko Krvavca, vendar dvomimo, da bo kdo uporabil žičnico. Vodnika: Vipotnik, Marinšek.

Ste za hladno pivo?

Lahko ga dobite zjutraj! Gosti Planinsko društvo Litostroj! Kje? Na Ratovcu! Kdaj? Na dnevu planincev, 14. septembra 1986! Za vsakogar. Ne, to pa ne! Samo za tistega, ki bo pravilno odgovoril vsaj na dve vprašanji našega planinskega kviza!

Preizkusite svoj smisel za orientacijo in opazovanje in pošljite rešitev (vsaj do konca avgusta) na uredništvo časopisa Litostroj!

Torej, ogledajte si naslednje tri fotografije in odgovorite na vprašanja:

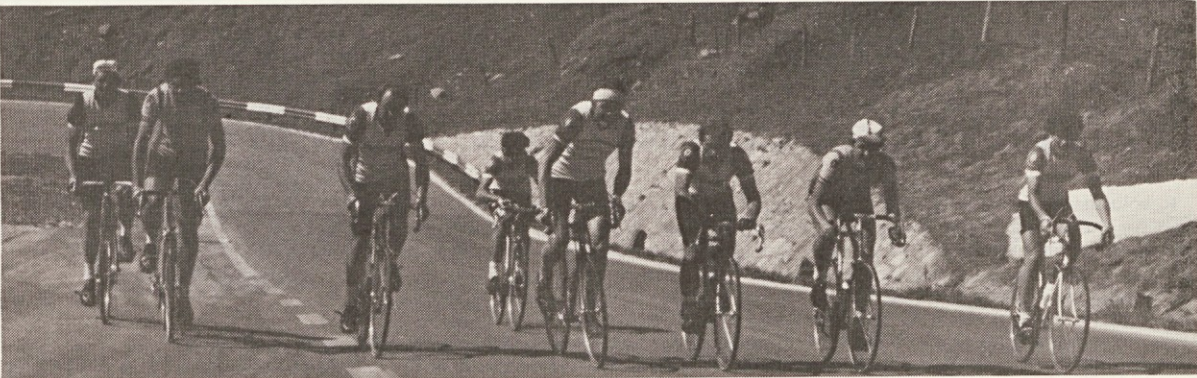
1. Kje stoji ta hiša? (Zadostuje tudi, če spoznate goro v ozadju.)

2. Od kje je napravljen ta posnetek? (So vam znane bele hiše na nasprotnem hribu?)

3. Pod katerim vrhom je tale domačija?
Če vam povem še, da je posnetek naredil Rudi Veber, ste gotovo že uganili, da pridejo v ožji izbor Škofjeloški hribi...
Pa na zdravje!
P.S. Po nagrado boste seveda morali priti sami, ker ni prenosljiva!

Glavnina kolesarjev grize v strmino in premaguje še zadnje metre

Litostrojčani na 2400m - s kolesi

PO VEČMESEČNIH PRIPRAVLJALNIH DELIH, FIZIČNI IN PSIHIČNI PRIPRAVI KOLESARJEV, SMO V DNEH OD 27.—29. JUNIJA 1986 IZPELJALI DO SEDAJ NAJZAHTEVNEJŠO AKCIJO KOLESARSE SEKCIJE LITOSTROJ — »VZPON NA GROSSGLOCKNER«.

V pripravljalnem obdobju smo izvedli več enodnevnih akcij z namenom, da se čimbolj spoznamo, da se navadimo voziti v skupini in da se tudi naše »noge« navadijo na »pritiskanje« v klanec.

Vseh 16 prijavljenih kolesarjev (Janez Gladek, Branko Škoflek, Srečko Pirman, Jože Rogelj, Vlado Kveder, Simon Bunderšek, Alojz Fabčič, Jože Režek, Rajko Grižon, Jože Stankovič, Andrej Grom, Janez Grom, Milan Švarc, Alojz Rupnik, Mirko Jurič in Miran Svetelj) ter dva vrhunska kolesarska rekreativca — Tomo Šarf in Vojko Turek, smo se zbrali v petek, 27. junija zjutraj ob 6. uri pred glavnim vhodom v tovarno, kjer nas je že čakal Matej Fabčič in zložil našo prtljago v spremljevalni avtomobil.

Obetal se je čudovit dan. Do Medvoda smo vozili po glavni cesti, potem pa mimo Mavčič do Kranja ter zopet po glavni cesti do odcepa za Tržič. Kolona se je prvič začela trgati. Bolje trenirani so v hitrem tempu potegnili do prvega gorskega cilja na Ljubelju (1368 m). Na vrhu je bil najbolj utrujen Grižon, vendar se ni hotel obrniti proti domu. No, v nadaljevanju je dokazal, da smo ga poodcenjevali in se je odlično ujel. Na vrhu smo se zbrali in opravili potrebne formalnosti za prestop meje. Spust do Celovca je bil bolj zahteven kot vzpon na Ljubelj, saj se tistim kolesarjem, ki se bojijo hitre vožnje navzdol, zaradi zaviranja močno segrejejo obroči koles. Plašč, ki je prilepljen na obroč, se zaradi toplote odlepi in se začne na obroču vrteti, kar pa je lahko zelo nevarno. Po pregledu koles smo v tempu 40 km/h nadaljevali pot po resnično fantastičnih cestah, tudi za kolesarje. Vozili smo mimo Beljaka in Spittala in se začeli bližati cilju prvega dne — Winklernu (960 m). Približno 20 km pred ciljem je začel pihati močan veter v prsi, vendar so najboljše pripravljene kolesarji — Rogelj, Pirman in Šarf uspešno odbili vse napade hudega vetra. Ob štirih popoldne smo po sedem in pol urah vožnje in 203 prevoženih kilometrih spravili jeklene konjičke k zaslužnemu počitku. Tudi sami smo bili utrujeni, zato smo se oprhali in začeli »pospravljati« domačo hrano iz nahrbtnikov. Vsi smo si privoščili tudi banane po normalnih cenah in več vrčkov piva, večer pa smo zaključili s slovenskimi narodnimi pesmi.

Veterana Jože Stankovič in Janez Grom dokazujeta, da sta navkljub zrelem letom v dobri formi

V imenu celotne ekipe se zahvaljujem OOS Litostroj za finančno pomoč, vodstvu tozda PRODAJE za spremljevalni avto in vsem ostalim, ki nam stojijo ob strani in se skupaj z nami veselijo naših uspehov.

v prijazni vasici Dellach. Drugi dan smo prekosarili 130 km in osvojili kar tri gorske cilje. Nekateri fantje so si ogledali polfinalno nogometno tekmo, drugi so igrali karte, nekateri pa so s skromnim znanjem nemščine in aktivnim mahanjem z rokami »osvajali« brhko domačo natakario. Kako so se »zadeve« končale, ne vem, ker sem kot kronist že zgodaj zaspal.

Zadnje jutro smo startali že ob 7. uri. Prvi postanek je bil v Šmohorju, kjer smo obremenili avto z dodatnimi 20 kg kave. Mimogrede smo prekoračili avstrijsko-italijansko in nato italijansko-jugoslovansko mejo. Na meji ni bilo problemov, tako da smo veselo nadaljevali do Mojstrane, kjer smo si privoščili hrano in pijačo po domačih cenah. V nadaljevanju nas je pot vodila mimo Žirovnice in Begunj v Tržič. Tu so začele padati prve kaplje poletne nevihte. Ceste so bile hitro mokre, vendar hujšega dežja ni bilo. Že v Naklem je bila cesta ponovno suha. Zadnji postanek je bil v Medvodah Na klancu, kjer smo spili zadnje pivo in na hitro nadaljevali do doma, ker je ponovno pričelo grmeti in so se zbirali nevihtni oblaki. Večina kolesarjev se je ognila nevihti v Ljubljani, tako da lahko rečemo, da smo »suhi« prišli do doma.

Akcija je odlično uspela, priznati pa je treba, da smo imeli izjemne pogoje za vožnjo, tako z vremenom kot tudi s cestami, ki so v Avstriji odlične. Da smo ponovno doma, nas je opozorila že cesta v Mojstrani, ki nikakor ne more biti »pospeševalec« turizma. Akcija je bila do sedaj glede na prevožene kilometre in osvojene gorske cilje najbolj zahtevna in lahko rečem, da je ekipa odlično fizično pripravljena. Drugo leto, ko bomo »naskočili« Jugoslavijo, ne bo večjih težav. Manjše korekture bodo potrebne samo pri psihični pripravljenosti nekaterih posameznikov, ki so po večdnevni naporih rahlo nestrpnji. Tudi vožnjo v koloni bo potrebno izvežbati in lahko bomo prevozili Jugoslavijo po dolgem in počez.

Na koncu velja poudariti, da smo delovali kot res homogena ekipa. Tovarstvo je bilo prisotno na vsakem koraku. Posebno priznanje gre našim veteranom Fabčiču, bratoma Grom in Stankoviču, ki so se odlično držali. Za obilico dobre volje in potrpežljivost se zahvaljujem Mateju Fabčiču, ki je varno »krmari« s spremljevalnim avtomobilom in Janezu Gladku, ki je uspešno in premišljeno »zapravil« planirana sredstva.

Milan Svetelj

Zmagovalci na prelazu pod Grossglocknerjem (Foto: M. Fabčič)

Alojz Žehelj

Mikroračunalnik

Revolucionarno odkritje čipa (majhne silicijeve ploščice z integrirnim vezjem) v začetku sedemdesetih let je omogočilo razvoj mikroelektronike in tudi skokovit razvoj računalniške industrije. Kot vrsto čipa so razvili mikroprocesor, ki vsebuje aritmetično in krmilno enoto — bistvena dela centralne procesne enote, pa tudi spominski čip. Že leta 1975 je ameriška družba (MITS) iz New Mexika izdelala prvi računalnik z mikroprocesorjem, imenovan »Altair«, torej prvi mikroračunalnik. V kratkem se je na svetovnem trgu pojavila vrsta mikroračunalnikov različnih zmogljivosti (apple, commodore, sharp, sinclair). Glede na njihovo zmogljivost jih uporabljamo v poslovne namene pa tudi doma, saj so zaradi nizke cene, majhne velikosti in nizkih vzdrževalnih stroškov postali vsestransko in splošno uporabni. Najprej je bilo to doma predvsem zanimiva in zelo uporabna igračka, tako za odrasle kot tudi za otroke. Trg je preplavila množica programov za različne računalniške igrice od osvajanja vesolja, do iger s kartami, šah ipd. Čeprav nam torej hišni (osebni) računalnik lahko prijetno krajša prosti čas, je njegova uporabnost pomembna predvsem drugje. Ni samo računski stroj, temveč tudi pomočnik pri učenju, načrtovanju in vodenju družinskega proračuna, tekočega računa, podatkov hišnih svetov in še marsičesa.

Mikroračunalnik za splošno rabo in z nekoliko manjšo zmogljivostjo ter manjšo programsko opremo imenujemo osebni računalnik. Lahko ga uporabljamo brez večjih programskih izkušenj. Takšen mikroračunalnik je Sinclair ZX Spectrum. Sir Sinclair je bil svetovno znani angleški proizvajalec cenjenih raču-

nalnikov, ki so osnovani na centralno procesni enoti Z-80, ki jo uporabljajo tudi drugi računalniki. Popularni »Spectrum« ali »Mavrica«, kot ga nekateri imenujejo, ima 32 KB (1 kilobyte je 1024 bytov; to je 1024 skupin po 8 bytov, s katerimi prikazujemo posamezne znake) ROM — (Read Only Memory) stalni bralni spomin in 48 KB RAM (Random Access Memory) delovni spomin, kamor vnašamo programe in informacije preko tipkovnice. Tako je danes pred vami program, s katerim na hitro oblikujemo nekaj osnovnih grafikonov oziroma diagramov. Spectrum jih zmore tri vrste: stolpčni, črtni in krožni diagram. Lahko jih tudi povečane izpiše (izriše) na tiskalnik, po želi pa rezultate tudi shrani na datoteko urejevalnika besedil in slik »Ines«. V grafični obliki so številni podatki veliko bolj pregledni. Grafično oblikovanje je tudi pomemben analitični pripomoček. V tem primeru mora računalnik predstavljati zaključeno celoto, to je vhodna tipkovnica in procesna enota, monitor (navaden TV) in kot izhodna enota tiskalnik. Kot zunanji pomnilnik lahko uporabljamo navaden kasetofon in magnetni trak (navadna kaset).

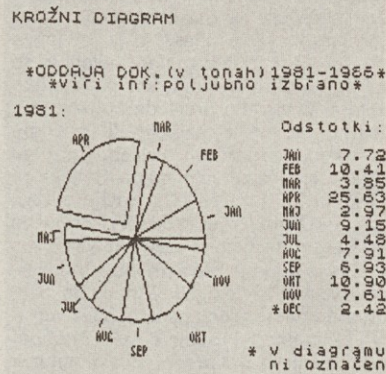
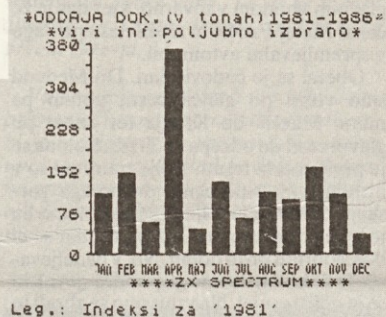
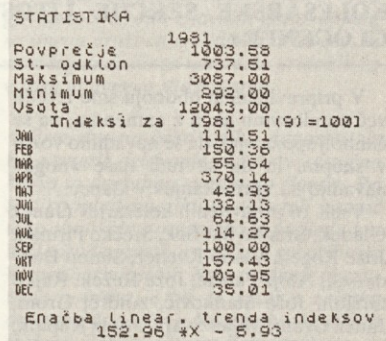
Ta program je izpisal oziroma izrisal tiskalnik »SEIKOSHA - GP - 50 - S«, lahko pa uporabljamo tiskalnik iz družine »Epson«, »Star« ali pa Sinclairjev tiskalnik.

Tiskalnik SEIKOSHA - GP - 50 - S ima to pomanjkljivost, da krožni diagram oblikuje v obliki elipse, vendar menim, da bo iz samega diagrama bistvo razvidno. Glede ostale grafike ocenjujem, da dela zelo dobro.

Pojasnilo k statistiki

Indeksno število oziroma številsko razmerje uporabljamo za jasnejšo predstavitev številskih sprememb kake količine (pogosto je to v statistiki). Stanje v določenem trenutku (dan, mesec, leto) vzamemo za osnovo in postavimo kot 100. Za naš primer sem vzel mesec september (9) kot osnovo. Druga števila je računalnik preračunal v ustreznem razmerju. Za popolno razlago je seveda potrebno poznati osnovno statistično poznavanje ustreznih vrednosti. Te vrednosti so navedene na začetku prispevka.

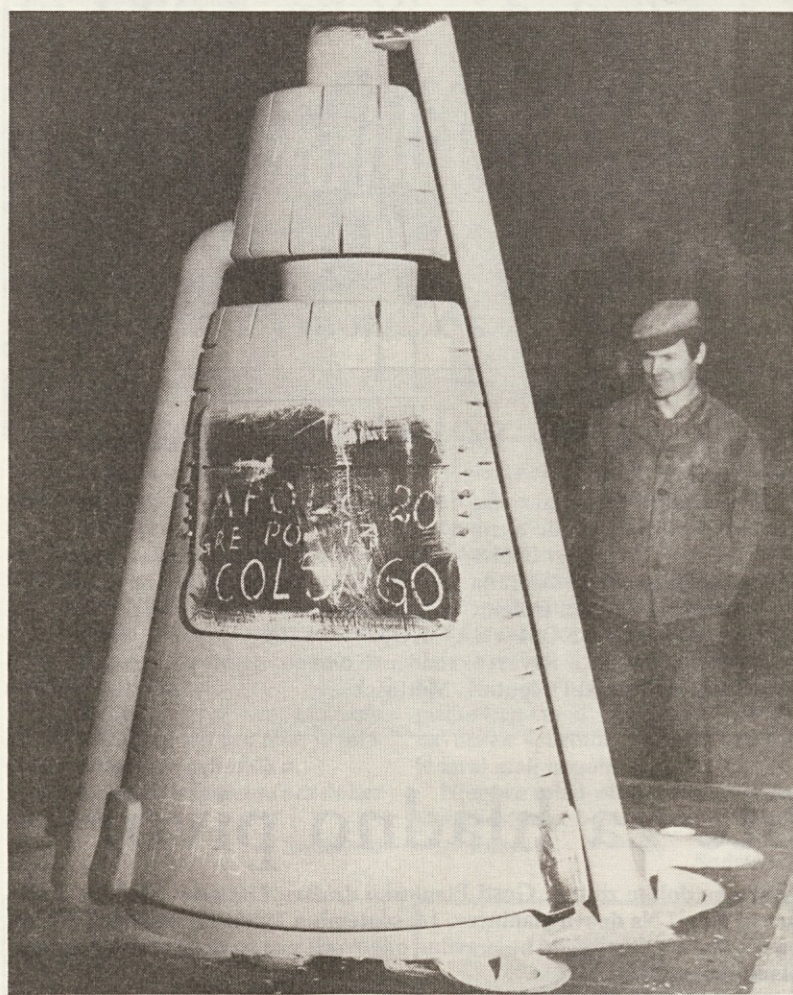

Z računalnikom do večje produktivnosti

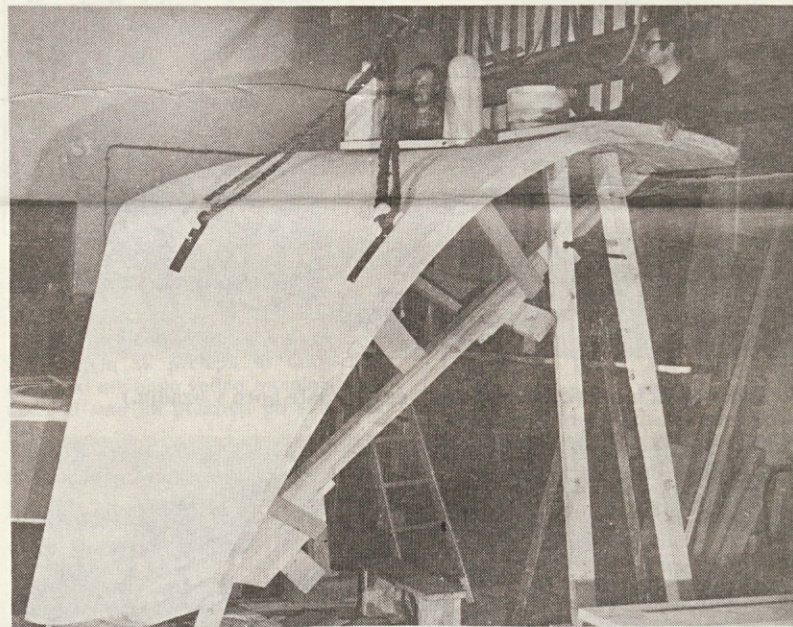
Kvalifikacijska struktura zaposlenih v slovenski industriji (strojgradnji) že vrsto let kaže vse večje zaostajanje za stanjem v najrazvitejših državah.

Šele leta 2000 bomo dosegli splošno izobrazbeno strukturo ki jo ima že danes Zahodna Evropa. Ceneno delo je vse šibkejši temelj konkurenčne sposobnosti na svetovnem trgu. Vodilna podjetja s področja strojništva se danes v razvitih državah vse bolj spreminjajo v koordinatorje kooperantov po vsem svetu in postajajo nosilci inženiringov ter proizvodnje programske opreme. Razviti svet predvideva, da bo do leta 1990 skoraj polovico materialne proizvodnje upravljal z elektronsko opremo, ki omogoča nepretrgano obratovanje, fleksibilno maloserijsko proizvodnjo v dveh ali treh izmenah. Zaradi potrebe po novih znanjih, ki jih prinaša uvajanje novih tehnologij, zlasti računalništva, je nujno stalno spremljanje novosti in dodatno izobraževanje. Na SŠTS Franca Leskoška-Luke imamo organizirano izobraževanje odraslih: v popoldanskem času se izobražujejo za poklic obratni strojni tehnik. Kandidati se v intenzivnem popoldanskem pouku v dveh letih seznanijo s predmeti nadaljevalnega programa srednje šole smer obratni strojni tehnik ter v obliki kolokvijev in izpitov potrdijo pridobljeno znanje.

Iz proizvodnje tozda PUM

O zahtevnih peščenih jedrih, ki tvorijo votline zelo zapletenih ulitkov, malokrat kaj zapišemo ali slišimo. Ker je pretežni del površine jeder zalit s kovino, zahteva izdelava le-teh dosti znanja in praktičnih izkušenj (Foto: J. Jereb)

Orjaški model lopate Francisovega gonilnika za HE Stratos. Natančno izvedena hidravlična oblika je plod sodelovanja konstruktorja in modelnega mizarja (M. Javoršek)

vija leta 1973 zaotajala za članicami OECD za približno dvakrat. Leta 1983 se je ta zaostanek povečal na več kot sedemkrat. Z nakupom nove računalniške opreme, ki je v vrhu po kvaliteti in zmogljivostih na področju računalništva, se bo ta zaostanek v Litostroju bistveno zmanjšal. S tehnološkim napredkom in inovacijami izboljšujemo uporabnost in kakovost proizvodov in storitev. Uvozne omejitve razvitih držav vse bolj temeljijo na tehnoloških standardih. To pomeni, da se bodo za podjetja, ki teh standardov ne bodo dosegala, zahodna tržišča vse bolj zapirala, ne glede na to, kako poceni bo njihovo delo in tudi ne glede na ceno proizvodov.

J. Šanovič

USEBINA
TEKST
STAVLJEN

OBLIKOVANJE DIAGRAMOV

ODDAJA DOK. (v tonah) 1981-1986

viri inf: poljubno izbrano

	1981	1982	1983
JAN	930	914	1005
FEB	1254	1795	1795
MAR	464	484	1577
APR	3087	2000	464
MAY	380	2000	1098
JUN	1102	1046	675
JUL	530	669	482
AUG	953	307	503
SEP	1034	450	510
OCT	1313	1953	1953
NOV	2017	379	530
DEC	292	619	288

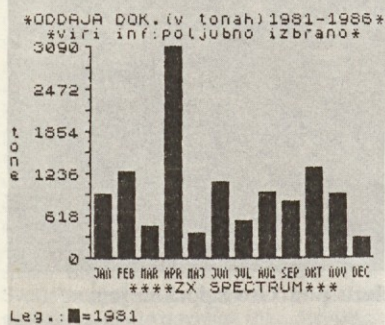
ODDAJA DOK. (v tonah) 1981-1986

viri inf: poljubno izbrano

	1984	1985	1986
JAN	395	325	430
FEB	575	756	797
MAR	154	1184	1341
APR	1665	438	
MAY	1397	912	
JUN	634	912	
JUL	1326	1505	
AUG	1926	2557	
SEP	752	721	
OCT	195	233	
NOV	973	300	
DEC	644		

Tako vpisujemo podatke. Naenkrat lahko vpišemo in obdelamo devet stolpcov podatkov. Številčni podatki imajo lahko največ sedem znakov (mest). Z mavrico lahko obdelamo 108 statističnih podatkov naenkrat. Y os oblikujemo (imenujemo) poljubno, ravno tako tudi X os, na katero nanašamo npr. proizvodne veje: ČN, RP, HE ali pa tozde: TVN, PPO, IRRP ali števila: 1, 2, 3 itd.

RISANJE DIAGRAMOV

Skupni komentar za vse grafikone

Računalnik proti pričakovanju zelo hitro oblikuje grafikone in jih preko tiskalnika zriše na papir. Pomanjkljivost mojega tiskalnika je v tem, da namesto kroga izriše elipso. To napako mu oprostim in upam, da je bralcu oziroma gledalcu bistvo krožnega diagrama jasno.